

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

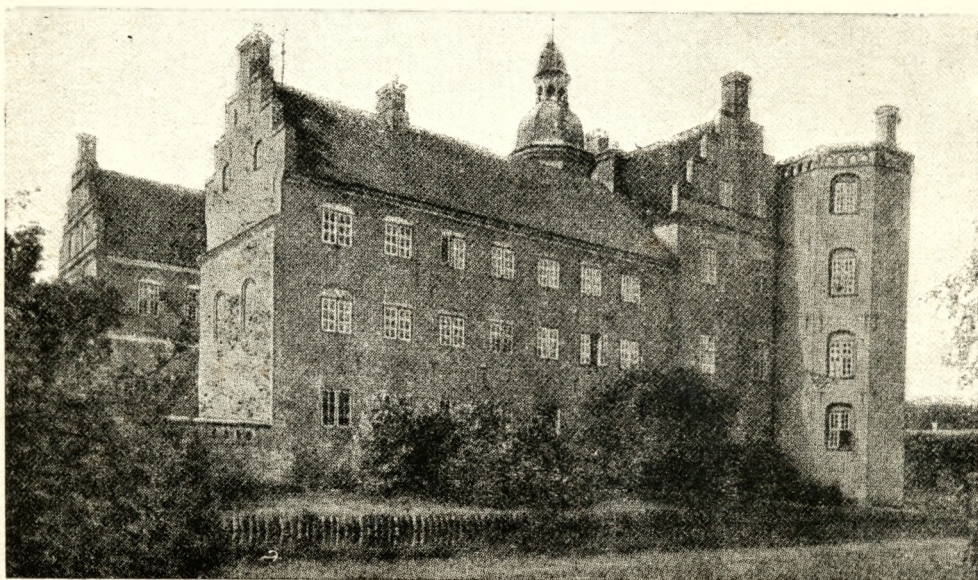
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

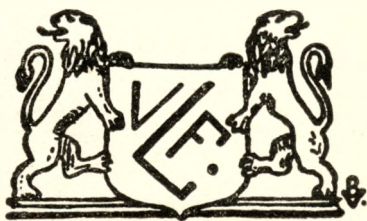
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER OG SOGNE

RANDERS AMT

5. HÆFTE

TH. OTTOFEN,
Guldsmed.

F. KROGØE-PETERSEN,
Dyrlæge.

J. C. ULF-MØLLER,
Dyrlæge.

L. H. BRAMS,
Dyrlæge.

FREDERIK KROGØE-PETERSEN, Dyrlæge, Dr. med. vet., er født den 10. Oktober 1872 som Søn af Forpagter P. Petersen og Hustru Karen, Liltved, Fousing Sogn. Gift 1901 med Hedvig Petersen, Datter af Dyrlæge Petersen, Middelfart. Dyrlæge, Dr. med. vet., Dyrlæge for Hobro kommunale Kodkontrol og Hobro Eksportslagteri. Uddannet ved Veterinærhøjskolen i København, derefter studeret i Dresden, senere disputeret for Doktorgraden ved Universitetet i Leipzig. Medlem af Hobro Sundhedskommission, Formand for Voldgiftretten i Hobro vedrørende Handel med Husdyr.

JENS CHRISTIAN ULF MØLLER, Dyrlæge, er født den 18. Juli 1871 i Onsild som Søn af Møllejer M. V. A. Møller og Hustru, Kongsvad Mølle. Gift 1926 med Ingeborg Larsen. Secondløjtnant 1894 ved 5. Dragonregiment. Dyrlægeeksamen 1900, Reservedyrlæge ved 4. Dragonregiment 1901, Assistent ved den kongelige Veterinær- og Landbohøjskoles kirurgiske og medicinske Afdeling 1902–03. Praktiserende Dyrlæge i Hobro siden Decbr. 1903, Overdyrlæge ved Hobro og Omegns Andelsslagteri.

LUDVIG HARALD BRAMS, Dyrlæge, er født den 7. August 1886 i Gjerlev som Søn af Lærer S. Sorensen og Hustru Laura, født Andersen. Gift 1914 med Olga Jensen. Præliminæreksamen fra Randers Realskole 1902, Dyrlægeeksamen 1909, forskellige Assistentstillinger til 1912, paa Rejse i U. S. A. 1912–13, Praksis i Klejstrup 1914–16, indkaldt Reservedyrlæge 1916. Praksis i Langaa 1917, siden 1918 praktiserende Dyrlæge i Hobro samt Reservedyrlæge for Hobro og Omegns Andelssvineslagteri.

JENS NIELSEN-HANNERUP, Branddirektør, er født den 13. December 1865 i Stenild Sogn som Søn af Gaardejer N. Chr. Nielsen og Hustru Birthe, født Jensen. Gift 1892 med Anna Marie Tvergaard. Lært Landbrug paa Vellinggaard i Næsborg, Kursus paa Testrup Højskole 1883–84, Askov Højskole 1885–87, Dalum Landbrugsskole 1890–91, Forpagter af Fædrenegaarden 1892, senere Ejer af samme. Siden 1911 Branddirektør i Hobro. Formand for Hannerup Mejeri fra Oprettelsen 1899–1911, Formand for Landboforeningen for Hobro og Omegn fra 1892–1906, Skatteraadformand for Hellum-Hindslev Skattekreds fra 1903–11, Formand for Hingstskuekommissionen for Aalborg-Hjørring Amter, Medlem af Hobro Byraad 1921–25.

CARL MARIUS ANDERSEN, Skorstensfejmester, er født den 24. Januar 1893 i Gislew paa Fyn som Søn af Smed R. C. Andersen og Hustru Anna Marie, født Andersen. Uddannet Skorstensfejer 1911, Skorstensfejmester 1920, autoriseret Skorstensfejmester i Hobro Købstad 1. Maj 1922. Ansat i Randers Amts 1. Skorstensfejerdistrikt den 9. April 1927 og nogle enkelte Landkommuner i Aalborg og Viborg Amter.

J. N. HANNERUP,
Branddirektør.

C. M. ANDERSEN,
Skorstensfejmester.

C. NIELSEN,
Distriktsjordemoder.

J. NIELSEN,
Distriktsjordemoder.

CAROLINE NIELSEN, Distriktsjordemoder, er født den 15. Juli 1872 i Roelse Sogn som Datter af Gaardejer J. P. Sørensen og Hustru Maren, født Nielsen. Jordmodereksamen 27. August 1901, Jordemoder i Grenaa 1901–02, Distriktsjordemoder i Ørum pr. Grenaa fra 1902–04, Distriktsjordemoder i Onsild fra 1904–15, siden 1. Juli 1915 Distriktsjordemoder i Hobro.

JOHANNE NIELSEN, Distriktsjordemoder, er født den 10. Februar 1886 i Bækken, Tranum Sogn, som Datter af Skomager Fr. Nielsen og Hustru Karen, født Nielsen. Jordmodereksamen 1912, Reservejordemoder ved Rigshospitalets Fødselsafdeling A. fra 1916–17, siden 1918 Distriktsjordemoder i Hostruphuse.

POUL VALDEMAR MOURIER, Landinspektør, er født den 30. September 1865 i København som Søn af Kommandør, Udskrivningschef A. Mourier og Hustru Henriette, født Scholler. Gift 1899 med M. Dagmar Møller. Præliminæreksamen 1882, Landinspektør 1891, Bestalling 1891, Revisor i Matrikulkontoret fra 1890–97, Assistentvirksomhed fra 1897–1901, Praksis i Hobro siden 1901.

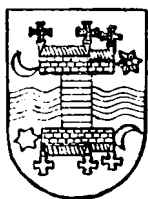
JOHANNES FILSKOV CHRISTENSEN, Landinspektør, er født den 29. Marts 1893 i Nysogns Kloster, Holmsland, som Søn af Lærer P. Chr. Christensen og Hustru Caroline Johanne, født Jensen. Gift 1920 med Olga Marie Bundgaard. Almindelig Forberedelseksamen 1910, praktisk uddannet ved Hedeselskabet og hos Landinspektør O. Holst, Nykøbing M., og A. L. Birk, Hjørring. Eksamen 1915, Bestalling 1915, Assistentvirksomhed fra 1915–20, Praksis 1920, deltog i 2 Kulundersøgelsesekspeditioner til Grønland 1915–19.

Grenaa i 1767.

GRENAA

Kolindsund og Kattegat har engang været i mere udpræget Forbindelse med hinanden end i vore Dage, idet Djursaa tidligere var langt mere sejlbar end nu. Den norske Konge Harald Haarderaade slog i Aaret 1060 Svend Estridsens Flaade i Djursaa. Antagelig var det der, Svend Grathe landede, da han 1157 tog til Jylland for at kæmpe med Valdemar om Danmark, og den store norske Høvding Erling Skakke løb med sine Skibe ind i Djursaa 1165 og overfaldt en Del af den jyske Flaade. Ved sam-

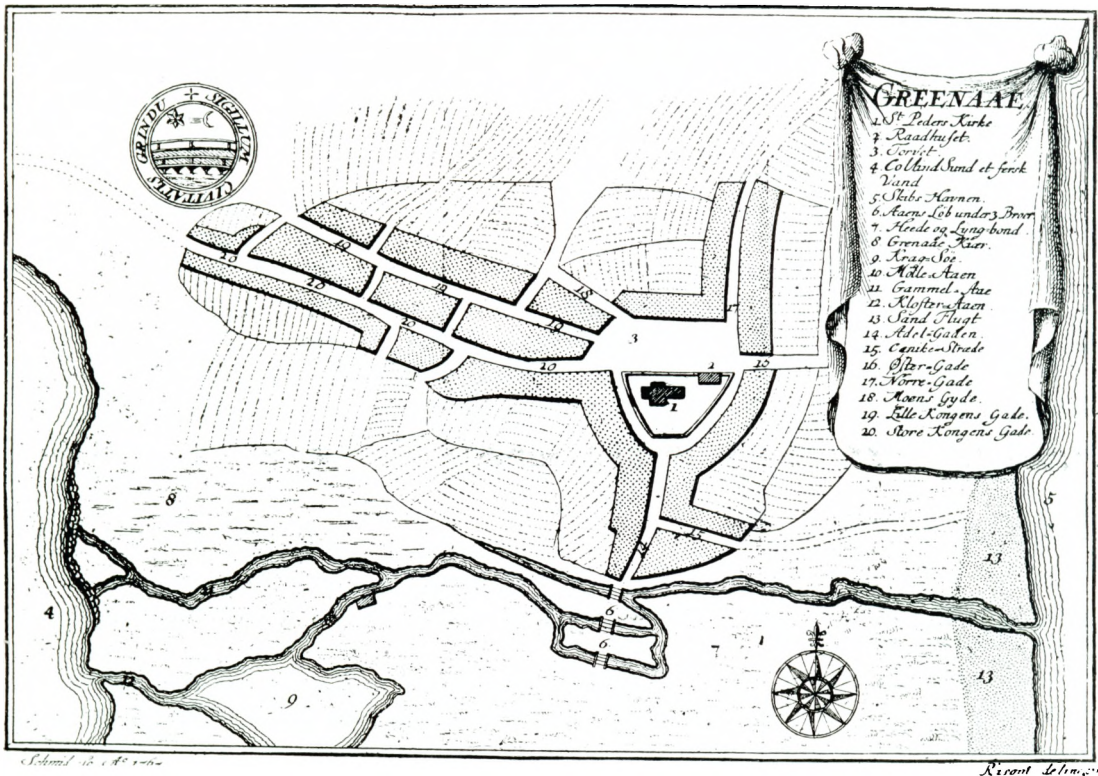
me Lejlighed plyndrede han en nærliggende Købstad, fortælles der. Det ligger nær at gaa ud fra, at denne Købstad var Grenaa, der altsaa allerede saa tidligt har været af Betydning som Handelsplads. Direkte nævnt er den første Gang i Kong Valdemars Jordebog af 1231, hvor den optræder blandt Konunglef og under Navnet grindhøgh. Grind betyder paa Olddansk Gærde, saa grindhøgh kan oversættes som Gærdehøj, Højen eller maaske Højene ved Gærdet. Det ældste Grenaa skulde da ved sit Navn være betegnet som Byen ved Højene ved Gærdet. Men grindhøgh kan ogsaa betyde Grushøj, og det er sandsynligvis det, Ordet Grenaa betyder, thi den ældste Bebyggelse laa ved en Grusbanke lidt længere mod Nordvest end det senere Grenaa. Et Minde derom er Navnet Gammelsogn. Dette Sogn fik sin første Stenkirke lidt efter 1200, den senere Gammelsogns eller Gammel-Grenaa Kirke, der har været til Brug for den gamle Landsby Grenaa, som efter sit Navn at dømme har været flere Aarhundreder gammel, da Stenkirken byggedes.

Denne gamle Bondeby blev i Tidens Løb distanceret af Handelspladsen nærmere Aaen. Landsbyen har vel været vigtigst, endnu da Gammelsogns Kirke byggedes, men

godt hundrede Aar senere har det været omvendt, da en ny Kirke opførtes ved den nyere Bebyggelse. Her som enkelte andre Steder i Landet gik det saaledes, at en Handelsplads slugte den nærliggende Landsby.

Kobstaden Grenaa's Plads bestemtes af det gamle Vadested over Aaens tre Grene Sydost for Gammel Grenaa. Længere mod Vest var Kolindsund en Hindring for Trafik, Allingadalen delvis ogsaa. Færdselen til og fra Nørre Herred blev da forholdsvis stærk ved Vadestedet ved Grenaa. En Vej gik derfra mod Nord, en anden mod Vest. Hvor de to Veje mødtes i en Vinkel Nord for Aaen opstod en Handelsplads, et Torv, ved hvilken en ny Bebyggelse fremkom. Til Fremme for den Udvikling har det sikkert ogsaa været, at der laa en Kongsgaard lige derved. Ganske vist nævnes Gaarden ikke før 1572, men da var den gammel og havde sikkert ligget der meget længe. En af de Ting, der kan tyde paa det, er det store Møntfund i Aagade 1910. Over 12,000 sølvlegerede Mønter fra Valdemarernes Tid, antagelig nedlagt i 1220'erne, blev da fremdraget nær ved den gamle Kongsgaards Plads. Der har sikkert været Forbindelse mellem denne store Mængde Mønter og Kongens Mand paa Stedet, saa Gaarden nok maa have ligget der allerede dengang. Grenaa er en af de meget gamle Byer i Landet, der eksisterede allerede før Erling Skakkes Besøg. Om dens Udseende i Middelalderen findes ikke mange Oplysninger. Men noget kan dog sluttes ud fra det, der vides. Kongsgaardens Mark, Kongens Vænge, laa langs med Aaen mod Vest og op til Storegade. Byen gik den Gang ikke saa langt mod Vest. Gammel Grenaa Kirke byggedes noget efter Aaret 1200 og indviedes til St. Gertrud, de vejfarendes Helgen, hvis Hverv det var „Herberg at bestille øster og vester eller hvor de ville“. Altsaa har man vel paa de Tider regnet stærkt med de vejfarendes Betydning paa Stedet. I det 14. Aarhundrede nævnes Gammel Grenaa, hvoraf følger, at den ny By da var vokset op. Denne By havde da været stor længe, thi noget efter 1300 havde den faaet sin egen Kirke, St. Peders. Det ser da ud til, at Gammel Grenaa var vigtigst, da St. Gertruds Kirke byggedes, mens den ny By har været det 100 Aar senere. Det stemmer ogsaa med, at Handelen udvikledes og Byer voksede stærkt i Danmark i det 13. Aarhundrede, da Korstogenes økonomiske Følger viste sig her. Det 12. Aarhundredes Handelsplads ved Grenaa blev til den store Købstad Grenaa i det 13. Aarhundrede. Den ny Kirke blev anlagt centralt i Byen, der hvor Vejene mødtes, og Handelen foregik, hvilket var saa meget mere naturligt, som Kirkens Nærhed bidrog til at styrke Torvefreden. Ved dens hellige Grund burde Spektakler ikke finde Sted. Af den Aarsag er mange Torve lagt ved Kirker eller som i Grenaa en Kirke lagt ved Torvet, der her er ældst.

Foruden Kongsgaarden og St. Peders Kirke kendes ingen middelalderlige Bygninger i selve Grenaa. Men Syd for Aaen, ved Søndermølle, laa sikkert et Spedalskhus med Kapel og Kirkegaard. Det var antagelig det Christian II's Kapellan Niels Thorkildsen mod visse Forpligtelser, som at give de fattige og syge deres rette Underhold, fik i 1520, og som nok laa der til 1542, da Landets øvrige Spedalskhuse blev nedlagt. I 1562 betegnes det som øde, og Godset blev da lagt til Aarhus Hospital. „Bro Hospital hos Grenaa“ nævnes 1455. Det er sikkert det samme Hus, der efterhaanden ganske forfaldt. Før 1860 laa to større Banker paa Brohede. Ved Gravning i dem de følgende Aar fandtes Bygningsrester, der efterhaanden blev fjernet og brugt som Bygningsmaterialer. Der var Munkesten og Tagsten, saakaldte Hulsten, i disse Ruiner. Øst for var en Begravelsesplads med murede Grave, og sønden for fandtes en Del Mønter fra Tiden 1250--1450. For Smittefarens Skyld laa dette Spedalskhus, St. Jørgensgaard, et Stykke fra Byen paa samme Maade som den Slags Gaarde ved andre Byer. Grenaa's øvrige Bygninger har ganske sikkert været meget lave, straatækte Bindingsværkshuse fylkende sig om Kirken og Torvet og nogle faa Gader. Trafikken fra Vest og Nord løb sammen ved Torvet for samlet at

Grenaa i 1767.

gaa sønden ud af Byen ad Adelgade, der saaledes blev Hovedvejen, hvad ogsaa Navnet tyder paa. Nu kaldes den Søndergade og er ikke saa forholdsvis fremtrædende som i gamle Dage. Efter Pontoppidans Kort i Danske Atlas fra 1760erne laa Torvet dengang Nord for Kirken. Tidligere strakte det sig vel længere mod Vest langs den Vej, der blev Store Kongensgade, nu Storegade. Byens Vestgrænse har vel engang været omtrent, hvor Smedegade er, thi efter middelalderlig Skik boede Smede i Byernes Udkant, for at Brandfaren ikke skulde være for stor. Deres Ildsteder og Blæsebælge, Pustere, var farlige Naboer for Straatagene.

Borgere i Grenaa var vel som i andre danske Stæder, og deres Forhold af lignende Art. Om Gilder og Lav i Byen fortælles dog kun lidt, og gejstlige har næppe præget Byen saa stærkt, som Tilfældet var mange andre Steder, selv om Navnet Kannikegade minder om dem. Noget egentligt Kloster synes der ikke at have været. Men jævnligt har gejstlige passeret ad Adelgade, blandt disse ikke sjældent Brødre fra Øm Kloster, der havde Gaarde i Egnen, og som besad en Del af selve Grenaa Mark. Ifølge Øm Klosters Krønike leveredes ikke lidt Korn fra dets Ejendomme ved Grenaa, saa Bønder i smaa Vogne i Efteraarstiden har maattet passere Aaen, naar de skulde paa den lange Tur til Øm ved Skanderborg. Adelsmænd kom ridende, og Skælmer kom luskende, engang imellem lossede og ladede en Skipper ved Aaen, og paa Torvedage har der været Liv i Byen omtrent som paa senere Tiders Markedsdage. Den fik tidlig Brug for Købstadretigheder og for en Stadsret. Hvornaar den fik dem, vides ikke. Men 1445 bekræftede Christoffer af Bayern Borgernes Privilegier, som de altsaa før maa have haft. Paa Grund af deres Trofasthed mod Kongen og Riget gav han dem Toldfrihed, undtagen for Skanør og Falsterbo, og andre kongelige Sildelejer om Høsten. Der har da vel været Grenaa-Mænd, der drog paa Forretning rundt i Landet. Disse Privilegier blev tit bekræftede. I 1500 gav Kong Hans Grenaaes Borgere Eneret til at „købe med Bonden“ i to Miles Om-

kreds. En Havneafgift skulde tilfalde Byen, og Borgerne skulde kun kunne anklages for deres Byting. Ved Middelalderens Slutning har Grenaa staaet som en betydelig By med helt ordnede Købstadsforhold, som andre Byer sikkert med et Byraad, her bestaaende af en Borgmester og nogle Raadmænd. Og i det følgende Aarhundrede synes Byen at have været i stærk Fremgang.

Denne Fremgang har vel været synlig i dens Udseende. Flere og flere Huse er der blevet bygget, noget større og bedre end sædvanlig. Og flere Gader er der kommet. Som saa mange Byer fik Grenaa sin Skidengyde, der bevarede sit malende, men ildeklingende Navn endnu ned i Mands Minde og saaledes længe vidnede om, at ogsaa Grenaaborgere havde haft den Vane at anbringe Affald, Aadsler og Møddinger i en bestemt lille Gade, hvor vel en Bæk skulde føre noget af det værste væk til Aaen og Havet. Fiskergyden, nu Mellemstien, sønden for Skidengyde, kom vel paa omtrent samme Tid. Ogsaa et Stykke Grønland var der ved Grenaa. Navnet betegner en grøn, udyrket Mark i Kanten af Byen, tomme Byggepladser, der aandede „Stank og ond Lugt“, fordi Folk ogsaa der aflæssede Skarn og Fyld. Grenaa's Grønland fik Lov at ligge længe, fordi Byen kom til at staa i Stampe efter 1600. Men fra omved 1500 og til henved 1600 har der været Fremgang. Byen havde mange Strengte paa sin Bue. Agerbrug var vigtigt for de fleste Borgere. Derfor fik de direkte Gavn af Prisstigningen, der varede Aarhundredet igennem, og det fik de saa meget mere, som de fik mere Jord at dyrke, f. Eks. fra 1572 Kongsgaardens Jorder, der strakte sig ogsaa Syd for Aaen. Navnet Fiskergyde tyder paa, at ikke faa drev Fiskeri som Erhverv. I den Forbindelse kan det bemærkes, at et Kort fra 1585 viser meget mere Vand ved Grenaa end der nu findes. Haandværkere har haft gode Tider saa vel som de Borgere, der drev Handel paa Udlandet. Nogle havde Forbindelse i nordtyske Byer, f. Eks. Rostock, andre i Norge.

Overensstemmende med den økonomiske Fremgang og Byens Vækst er det, at Grenaa i det 16. Aarhundrede beskattes stærkt. Efter Christian III's Krav til Byen at dømme stod den paa hans Tid omtrent midt i Rækken af jydsk Byer. Allerede før var den saa højt oppe, at dens normale, aarlige Afgift var saa meget som en Trediedel af, hvad Randers maatte udrede, og 1545 forlangte Christian III 160 Dalere af Byen „til vort og Rigets Nytte og Behov“, mens Randers og Horsens maatte af med 500 og Viborg 300. Frederik II fordelte i 1573 til Købstæderne Krigs- og Skibsfolk, der skulde blive liggende nogen Tid og have „Herberg og nødtørftig Underholdning, dog skal ingen have mere end 6 Potter Øl daglig“, hvormed de maaske ogsaa har kunnet lade sig nøje, selv om de fik megen Saltmad. Grenaa fik ved den Lejlighed 20 Mand, medens Randers og Horsens hver fik 40. Ved Taksering i 1600 var Antallet af vaabenføre i Grenaa 189. Højere naaede af jydsk Købstæder kun Aalborg med 512, Ribe med 343, Aarhus med 315, Kolding med 254, Viborg med 210 og Randers med 200, medens Horsens kun præsterede 185, saa Grenaa var Nr. 7 i Rækken af 22 Købstæder. Efter dette at dømme stod Byen den Gang paa sit højeste i Forhold til andre Købstæder. Dermed stemmer det ogsaa, at en Præsteindberetning af 1623 siger, at Grenaa havde været en fornem By i gamle Dage, da Havnen var ved Magt. I Opgangstiden søgte Staden ogsaa at gøre sig gældende formelt, idet Borgerne uden videre 1571 indsatte en Borgmester foruden den ene de havde. Slig Spøg kunde dog Frederik II ikke tillade. Han befalede Lensmanden Jørgen Rosenkrantz paa Kalø at afsætte denne Borgmester og forbyde Grenaaborgerne at vove sligt mere uden Kongens Tilladelse.

Lutherske Prædikener hørtes i Grenaa fra Maj 1526, da Hans Tavsens havde slaet en dristig Tone an i Viborg. Det er sikkert gaaet let at faa Reformationen godkendt i Grenaa. Christian III tog sig af Kirkeforholdene der som andetsteds. Den første lutherske Præst i Byen skal have været Hr. Jesper. I 1558 blev Gammelsohn Anneks til Grenaa

Gammel Købmandsgaard paa Torvet.

Købstad, og samme Aar blev Provstegaarden i Byen omdannet til Skole og Bolig for en Skolemester. Den ny Tro indprentedes Folk med Flid, men da den stivnede i Ortodoksi, viste sig i Grenaa som mangfoldige Steder uheldige Følger af den uhyre Overtro, Læren gav Plads for.

Af Grenaa Bys Tingbog af 1588 fremgaar det, at Borger Laurids Klemidsen beskyldte Kræmmer Rasmus Rasmussen for at have forgjort hans Hustru efter at have lovet hende „baade Skam og Skade og et ondt Mod“. „Og straks derefter kom der ondt op i hendes venstre Hæl, og det gik hendes ganske Krop over, saa hun blev død deraf; og laa hun i tre samfuld Aar paa hendes Sygeseng uden naar som hun blev baaret ud og ind.“ Nu maatte Rasmus staa til Rette. Det viste sig, han havde en sort Samvittighed. Maren Kiar, en Heks, der var blevet brændt 16 Aar tidligere paa Sønder Herreds Ting, havde bekendt, at Rasmus af hende havde faaet „Raad til at forgøre sin Kone“ og derfor betalt med Salt og Fisk. En anden Heks, Elle Tammisdatter, brændt 17 Aar før, havde røbet, at hun og to andre navngivne Hekse havde kastet det onde paa Anne Kræmmerkvinde i Grenaa, og at hendes Husbond Rasmus havde købt dem dertil. En tredie Heks, Anne Rønde, der ogsaa var brændt, havde paa Katholm bekendt „frivilligt og upint“, at Rasmus sammen med hende og to Hekse under Udøvelse af visse Kunster havde dannet et Voksbarnd, som de tre Hekse derpaa havde faaet døbt i Vejlbj Kirke „i Faders, Søns og Helligaands Navn“ af Hr. Jens, der intet havde anet om deres fæle Anslag, stakkels Mand. Han havde undladt at rette sig efter Roskilde Landemodes Artikler af 1554, at „Bornene skal blottes ved Daaben enten helt eller til Navlen, at ikke Folk, der omgaas med Trolddom, skal komme med Voksbarnd og faa dem døbt, for saa at øve Trolddom med dem“. Af denne Proces træder os da i Møde den sorteste Overtro og Tegn paa, hvordan Folk frygtede Djævelens Indgriben mod dem. Det var dybeste Alvor; flere Hekse

var brændt i Egnen, og flere fik samme Skæbne. Dog var der et lille Lyspunkt ved det hele. Thi selv om Øvrigheden delte Folks Opfattelse i Princippet, lod den sig dog aabenbart ikke saa let forskrække og regnede vel ikke Hekses Angivelser for paalideligt Grundlag for en Sigtelse. I saa Fald maatte der have været rejst Sag mod Rasmus Rasmussen 17 Aar tidligere.

Under Indtryk af Hekses Virken og i Følelsen af økonomisk Nedgang gik Grenaa-borgerne ind i et nyt Aarhundrede. Vel viste sig det gode, at Thorsager Marked flyttedes til Grenaa 1601. Men daarlige Tider var begyndt for Byen. En stærk Storm havde næsten ødelagt Havnen 1595. Grenaa blev i den Anledning fritaget for indtil videre at betale Byskat og for at holde Bøsseskytter og Baadsmænd paa Grund af dens Uformuenhed til at faa Havnen repareret. Og Sejlløbet var i Færd med at blive tilstoppet med Sand. I de følgende Aar truede Flyvesand fra Brohede med „helt at ruinere Havnen til mærkelig Skade for Borgerne paa deres Haandtering“. Det blev ved med at se sort ud. I 1631 sendte Christian IV Jørgen Skeel, Albrekt Skeel og Christen Tommesen et Brev af følgende Indhold: „Da det berettes, at der for Grindøe Købstad skal være et Aasted, som Borgerne sammesteds mener kan tjene til Havn og Indløb, skal Adressaterne begive sig til dette Aasted, besigte det, om det kunde tjene til Havn for Byen, og indsende Erklæring til Kancelliet om Mulighed og Middel dertil“. Paa den Tid trængte Grenaa i høj Grad til Hjælp. Wallensteins Soldater havde huseret i Byen 1627—29, og de faar Skyld for, at dens østlige Del brændte det første Aar, de var der. Borgerne trængte efter dette sikkert haardt til den Skattefrihed, de derefter fik i 5 Aar. At de ikke fik hjemtaget de Varer, de maatte, fra Silkekommisariatet i København er naturligt, saa meget mere som det blot vilde være blevet til Gavn for de fjendtlige Soldater, der nok skulde se at faa Fingre i dem. Byens Handel var lammet af disse Fjender, saa Forbudet fra 1627 mod at handle paa Stettin var betydningsløst her. Varer af enhver Slags, derunder Kvæg og Svin, tog Soldaterne, eftersom de fik Brug for dem. Da Fjenderne drog bort, var Byens Tilstand elendig. De ikke brændte Huse har været brøstfældige som de Gaarde, der efter Krigen blev taget Syn over: Provstegaarden og Præstegaarden, der var brændt 1627. Den landsbyagtige Kirke laa ved Torvet og Kirkegaarden, men Gammelsofns Kirke, der ikke var benyttet siden 1558, blev nedbrudt, vel for at der kunde skaffes Materiale til Genoprejsning af brændte Ejendomme, Kirken fremfor alle. De Forsøg, der efter Krigen gjordes paa at ophjælpe Byen var uden Kraft. Riget fattedes Penge, Prisfald indtraf, og flere Gange i det Aarhundrede kom Fjender til Byen og behandlede den haardt og stillede store Krav til den. Under Torstensonskrigen 1643—45 lod Borgmester og Raad Byen udrede 1680 Daler foruden Øl og Mel. Borgerne maatte forsørge Mandskab til Strandvagt. Og der var mange flere Krav at opfylde. Byen led megen Overlast, og dens Skuder blev brændt. Paa lignende Maade gik det under Carl Gustafkrigene 1657—60. Som alle jydsk Byer blev Grenaa slaet grundigt ned. I 1672 var Indbyggerantallet 453, og Tilbagegangen fortsattes ind i det følgende Aarhundrede. Bystyret har i de Aar haft store Vanskeligheder. Der var efter Forordning af 1682 en Borgmester, to Raadmænd, en Byfoged og en Byskriver til at varetage Stadens Interesser. Selv om de ikke kunde fremtrylle bedre Tider, har de vel været deres Embeder voksne og i Stand til at udtrykke sig bedre end deres Forgængere paa Christian IV's Tid, der efter et ganske vist højt upaalideligt Sagn skal have skrevet kuriøst til Kongen: „Vi Grenaa Mænd af Guds Naade nitten og én Mand ansøge naadigst om at faa en Galge rejst til at hænge os og vore Efterkommere i“. De daarlige Tider syntes ikke at faa Ende. Flere ulykkelige Brande kom til. Havnen, der var flyttet lidt længere ud, blev ved at være daarlig, selv om Christian V greb til at lade Byens Accise gaa til Havneforandringer. Den skaanske Krig bragte Skatterne i Stigning. Indtægterne gik ned. Og efter 1700 blev det endda værre. At det engelske Land-

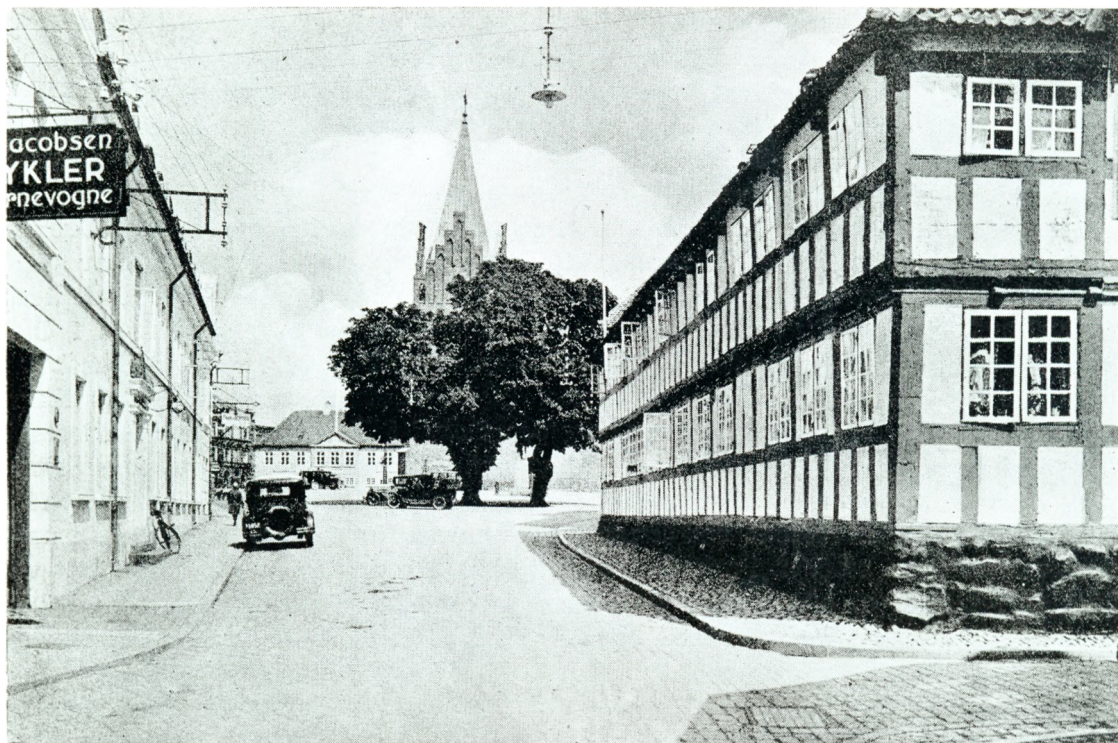
Lillegade 39.

brug paa de Tider mere og mere gik over fra Uldproduktion til Kornavl, bevirkede, at nederlandske Handelsmænd købte Korn i England i Stedet for i Danmark, saa Priserne faldt her saa stærkt, at dansk Jord blev intet værd, og Landbrugerne forarmede. Det virkede baade direkte og indirekte i Grenaa, hvis Borgere for en ikke ringe Del ernærede sig af Landbrug. Krigen med Carl XII 1700 sluttede vel samme Aar, den begyndte, men 9 Aar efter udrød den paany for at vare til 1720. Det førte forøgede Udgifter med sig, dobbelt følelige i den elendige Tid. At Grenaa i 1713 fik 130 svenske Fanger i Indkvartering, var vel et Tegn paa, at Krigsskatterne ikke var ganske forgæves, men forøvrigt var det ikke nogen Fordel at have Fangerne. Da Krigen sluttede, stod det daarligt til i Grenaa som andre Steder, selv om Landet denne Gang ikke var blevet plyndret. Den Prisstigning, der kom efter 1730, var foreløbig meget ringe, Kvæggæsten i 1740ernes sidste Halvdel var en stor Ulykke, og da den lige var forbi, brændte Byen 1751. Havneforholdene var stadig daarlige. Byen stod næsten i Stampe. Mens der omkring 1700 toges gennemsnitlig 8 ny Borgerskaber i Grenaa om Aaret, var Gennemsnittet 1706—96 omved 4. At Tallet ikke var højere sidst i Aarhundredet, kan vel noget skyldes, at Chancerne ved Landbruget da bedredes betydeligt. Og selv om Forholdene var daarlige før 1750, har det maaske ikke været slet saa galt som mange andre Steder i Jylland. Egnens Herremænd har vel været gode Kunder i Byen. Og efter 1750 er nogen Fremgang kommet. Grenaa hører til de Byer, hvis Folketal voksede forholdsvis stærkt trods daarlige Tider. I 1769 var der Indbyggere 702.

Byens Udseende var paa den Tid forholdsvis god. Branden 1751 havde nødvendiggjort Opførelse af ny Bygninger, og de gode Tider bevirkede, at Byen fik flere smukke Gaarde og Huse, deraf 7, som var i to Etager. Ialt var der 87 Gaarde og 69 Huse assureret i Brandkassen. Flere store og smukke Bindingsværksbygninger er fra dette Aarhun-

drede og vidner om deres Ejeres solide Velstand, saaledes den Købmandsgaard, der senere var Halvor Hermansens. I Tidens Løb var Kirkegaarden sikkert blevet formindsket. Gader havde trængt sig ind over dens Kanter. Men endnu var dog en Smule Kirkegaard tilbage liggende omkring Kirken, mest Syd og Øst for som en fredlyst Plet i Dagligdagens Travlhed. Nordøst for Kirkebygningen laa Raadhuset i Kirkegaardens Nordkant Syd for Torvet. Pontoppidan skildrer det som „en gammel trofast grundmuret Bygning“, der rummede Lokale til By- og Herredstinget, Vægterbolig og Arrest samt underst en stor hvælvet Kælder. Kirken havde „et temmeligt stort Taarn med tre skønne og vellydende Klokker, støbte 1648 af Mester Claus Wandam“, og var indeni „skikkelig prydet“. Den tidligere Kronens Gaard, Provstegaarden, var efter Reformationen blevet omdannet til en Latinskole, der 1732 havde en Rektor og en Hører og 25 Disciple. Fra 1740 benyttedes Bygningen som almindelig Skole. Byens Hovedgader var Store Kongensgade og Lille Kongensgade, hvis Navne mindede om, at de laa paa den gamle Kongsgaards Vænge. Borgerne var Købmænd og Avlsbrugere, Skippere, Beværtere og Haandværkere. Pontoppidan fortæller, at „Byens bedste Næring er Øl- og Brændevins Udsælgning, Maltgiøren, grove Varer og anden fornøden smaae Handel med Bonden og Landmanden“. En Del Korn, Malt og Boghvedegryn eksporteredes. Til København gik Skibe med Brænde, Korn og Fedevarer og til Norge Skibe med Korn, Malt og Fedevarer. Hjem kom de med Træ og Jern. At Byens Omsætning ikke var helt ringe efter Tidens Forhold, viser Konsumptionsindtægten, der i 1760erne sædvanlig var 1000 Daler. Tre Markeder holdtes aarlig i Grenaa. De gode Tider holdt sig til 1807. Byen voksede. I 1801 havde den 760 Indbyggere.

Det har dog næppe været Havnen, der betingede Fremgangen. Omkring 1800 var den „saa yderst forfalden, at den ej kan bruges eller afbenyttes for Skibene. Disse maa ankre, lade og losse i aaben Sø en kvart Mil fra Landet, thi nærmere Landet kunde de ikke komme for Sandrevlerne, og naar østlige Stormvinde indfalde ere Skibene yderste Fare underkastede formedelst den med disse Vinde forenede svære Søgang. Flere Skibe ere derved blevne sønderlagne, og meget vanskeligt er det derfor hertil at faa fremmede Skibe befragtede. Byens egne Skibe maa søge Vinterhavn i Aarhus eller Randers“. Klager over Havneforhold plejer at hænge sammen med Planer om Forbedring af dem. Grenaa maatte dog vente længe paa Spørgsmaalets Løsning. Først bremsede Krigen med England dansk Næringsliv. Den Krig fik Grenaa paa temmelig nært Hold. Landeværn stationeredes ved Byen, smaa Skanseanlæg opkastedes paa Djurslands Kyster, og fra disse Punkter gik danske Kanonbaade ud for at tage engelske Skibe, snart med Held, snart uden. Tre danske Luggere blev taget af Englænderne lige uden for Grenaa Nat-ten til den 8. Juli 1808. Tropperne ved Byen var alarmeret med det Formaal at dække Luggerne, men forgæves. Borgerne maatte føje den Ærgrelse til de øvrige. Og der kom senere en, som var større. For at tage Anholt, som Englænderne havde besat 1809, samlede Premierløjtnant Falsen i Marts 1811 i Gjerrild Bugt 12 Kanonbaade, en Lugger og nogle Rekognosceringsbaade ledsaget af 12 Førselsskibe med 650 Mand Landgangstropper. Med Soldater og Matroser udgjorde Styrken ca. 1000 Mand, og med dem gik han om Bord Mandag den 25. Vejret var klart, og der blæste en vestlig Brise. Ved Solnedgang stak de til Søs. Kl. 2 $\frac{1}{2}$ om Natten naaede Flotillen i Taage ind i Pakhusbugten paa Anholt. Og saa skred man til Værket. Hvordan det gik er en Historie for sig. Englænderne var forberedt, og Danskerne blev slaaet tilbage med store Tab. De var gaet uhyre energisk til Værks, men Opgaven var for svær, og de maatte trække sig tilbage efterladende mange døde, stærkt skuffede over Udfaldet. Englænderne beholdt Anholt til Krigens Slutning. Vore Skibe maatte søge tilbage til deres Basis. Ved Grenaa gik danske Soldater og ærgrede sig og haabede paa bedre Lykke en anden Gang. De fortsatte med Iver deres Englænderjagt, naar Lejlighed bød sig. Og en Augustnat i 1812 stak Fal-

Parti fra Torvet.

sen som saa ofte til Søs. Med en lille Flotille af Kanonchalupper og Joller erobrede han den engelske Brig „Attack“ ud for Grenaa. Det var for en Gangs Skyld en glædelig Nyhed i Byen. Men den betød saa lidt. Tiderne var fortvivlede, og endnu to Aar varede Krigen. Da den endelig hørte op, satte Falitter snart ind rundt omkring, saa det i økonomisk Henseene blev ualmindelig daarlige Tider, langt værre end i Kriseaarene efter 1930. Der var intet at gøre. Tiden slæbte sig hen, til Bedring indtraadte efter 1830.

Mange Ændringer har næppe vist sig i Byens Udseende i de Aar. Dog var et nyt Raadhus opført Nord for Torvet i 1809 til Erstatning for det gamle i Kirkegaardens Kant. Et Sprøjtehus opførtes 1834 i Flugt med Raadhusets østre Gavl og ud paa Torvet. Byfoged Aagaard skrev om det, at det ikke blot svarede til sin Bestemmelse, men endog var „til Zir for Byen“. Forøvrigt var Grenaa dengang præget af det 18. Aarhundredes kalkede Smaahuse og tjærede Bindingværksbygninger. En Plantage var anlagt Vest for Byen i 1843. Videre livligt har der næppe været i Grenaa til Hverdag. Ved de store Markeder har det været anderledes. Mere uhyggeligt end opløftende har det været at overvære Henrettelsen af to Mordere Skræm og Skatteberg paa Hessel Hede 1825. Og saa var man ikke engang færdig med dem, for de gik igen, sagde Folk. Og værre blev det, da de i 1856 havde faaet en tredje med i Spøgeriet, nemlig den i det Aar henrettede Fru Gertrude, der havde dræbt sin Mand med Rottkrudt i Pandekager, og som efter sin Dod mentes at gaa rundt med de to Mordere ved Armen, et hyggeligt Selskab at mode for en enlig Grenaaborger. Overtro var der nok af i Djursland som andetsteds. Ved Grenaa maatte man ikke fløjte om Aftenen. Den, der gjorde det, kom Fanden efter og spyttede ham Blod i Nakken. Men det var jo dengang.

Treaarskrigen fik Grenaa ikke direkte at føle, selv om den nok mærkedes i Udskrivning og i Udgifternes Stigen. Da den var ovre, foltes Tiderne gode som for. Tegn paa

Næringslivets Opsving var Oprettelsen af Diskontokassen for Grenaa og Omegn 1856. Den kortvarige økonomiske Krise 1857 ramte ikke særlig hårdt, og Loven om Næringsfrihed 1857 gavnede her omtrent som andetsteds. Der kom et Bogtrykkeri 1856, og kort efter begyndte Byens første Blad „Grenaa Avis“ at udkomme. Under Krigen 1864 rykkede 700 Prøjsere ind den 14. Maj. De 240 af dem blev i selve Byen, der dengang havde godt halvandet Tusinde Indbyggere. Selv om den fjendtlige Indkvartering var forholdsvis ringe, gav den dog Uro nok. Og fra Hessel Hede lød Skuddene fra de Øvelser, Styrkerne mellem Æbeltoft og Grenaa holdt der. Kun om Dagen fik Skibe Lov til at løbe ind, og de blev nøje undersøgt. Fra St. Hansdag var Prøjserne væk. Undertiden kom vel andre Styrker for kortere Tid, men som Regel laa kun en Feltvagt paa 1 Officer og 40 Mand der for at holde Vagt ved Havnen. Der kunde det frygtes, at Danskerne vilde gøre Landgang. Det hændte da ogsaa. Premierløjtnant Schultz af Aarøs Korps tog paa Fregatten „Jylland“ fra Kalundborg den 6. Juli i Magsvej og landede i stærk Blæst ved Havknude om Aftenen trods Faren ved at forsøge det i Baade fra Skibet. En af Baadene kæntrade, og dyngvaade kom Soldaterne i Land. Styrken gik til et Hus og fik Besked om Forholdene ved Grenaa Bro. Saa gik Turen dertil og til Kroen nærved, hvor de fik at vide, at Prøjserne laa i et Kornmagasin lige i Nærheden. Det var imens blevet Morgen, og Fjenden var ved at komme paa Benene inde i Magasinet. Danskerne delte sig i to Hold, hver ved en Ende af Huset. Med Vaaben i Hænderne sprang Premierløjtnanten op i en Luge og opfordrede til Overgivelse. Prøjserne raabte „Gnade“ og overgav sig straks. Der var kun 8 Mand, som nu førtes bort, hvorefter Fjenderne i Egnen følte sig urolige. De tyske Styrker omplaceredes, men Grenaa blev forholdsvis lidt generet af dem. Og da Krigen var forbi, sporedes atter Fremgang.

Der kom en Sparekasse i 1872. Havnen udvidedes efter mange og langvarige Drøftelser, der for Alvor begyndte allerede 1868. Det mellemste Aaløb fyldtes op. Fra 1870 var der ingen Bomafgift. Konsul Momme skænkede i Slutningen af Halvfjerdserne Byen store Beløb til en Plantage. I 1865 var Kirken restaureret. Forretninger udvidedes, og nye opstod. Der skete stadig meget i Grenaa. I 1873 var der 1923 Indbyggere. De politiske Kampe satte Spor. „Grenaa Folketidende“ begyndte at udkomme i August 1874 som Organ for Venstre. Endnu dengang var Landbrug vigtigt i Byen. Der var i 1871 ca. 90 Heste, 200 Stk. Hornkvæg, 300 Faar og 100 Svin i Staldene. Folketidendes første Redaktør Theodor Engfred Rosenberg, Fader til Holger Rosenberg, fortalte 1874, at i Grenaa kørte nogle med Stude, og Byens Køer kom om Morgenen ud fra Baasene, naar Byhyrden gik gennem Gaderne og truttede i sit Horn. De gik paa Græs ude i Kæret og vendte om Aftenen hjem til deres respektive Pladser. Men den Omlægning af Landbruget, der skønnedes nødvendig i Firserne, foretog Byen ikke. Baneanlæggene og nye Havneudvidelser omkring 1900 førte væk fra Landbrug. Kolindsunds Udtørring gjorde Oplandet større. Byens Trivsel fortsattes. Omkring 1900 havde den godt 3000 Indbyggere. Med Havnevejen og Søndermølle havde den i 1930 6055. Kommunalpolitisk viser sig her de samme Fænomener som andre Steder. Socialister er i Fremgang. Men vel hængende sammen med, at Grenaa mere er en Handelsby end en Industriby, har de endnu ikke faaet Flertal. Ved Valget i 1933 opnaaede de 6 Mandater, mens de Konservative fik 3, Venstre 3 og de Radikale 1 efter en Stemmeafgivning, der tyder paa vaagen Interesse for Stadens Forhold.

Den berømte Klokker Links hæderlige By har skiftet Ansigt uden at blive mindre tiltalende. I 1904 skildredes i hvert Fald Grenaa som en By med „en Befolkning, som i Elskværdighed staar mange, mange Procent over alle andre jyske Byer af lignende Størrelse . . . Grenaa er en Pryd for Jyllands Byer“. Efter dette at dømme har den aabenbart kunnet skifte Ham uden at tage Skade paa Karakteren. Lidt af sit gamle Udse-

Ved Aaen.

ende har den forøvrigt bevaret. Smukke gamle Bindingsværksbygninger har den endnu, dens Kirke staar i Hovedsagen, som den i lange Tider har gjort det. Dog er Spiret af ny Oprindelse. Kirkegaarden er blevet til Torv og Gader. Til Minde om den bevarede blot et Par Kastanietræer, som Svend Estridsen skal have bundet sine Skibe ved, efter hvad en Grenaaborger engang fortalte med et lunt Blink i Øjet. Den Historie er ikke saa solid som Træerne. De har længe mindet om Kirkegaardsfred i den stadig livligere og mere moderne By.

Grenaa Bys nuværende betydende Institutioner, dens ledende Foreningsliv og dens kendte Mænd og Kvinder vil vi paa de kommende Sider forsøge at fremstille saa fyldestgørende, som Pladsen og de til Raadighed staaende Midler tillader.

M. C. THOFT,
Borgmester.

M. C. THOFT, Borgmester, Arkitekt, er født den 18. September 1873 i Løgstor som Søn af Gaardejer L. Thoft og Hustru Mette Marie, født Madsen. Gift 1898 med Frederikke Thostrup. Uddannet som Tomrer, Konstruktørkassamen fra Aalborg tekniske Skole 1896, Konstruktør forskellige Steder, selvstændig Arkitekt i Aalborg 1897, i Grenaa fra 1904, Branddirektor i Grenaa for Købstædernes alm. Brandforsikring fra 1910, Lærer ved Grenaa tekniske Skole 1904–20, Brandinspektør for Grenaa Kobstad 1917, Medlem af Byraadet fra 1921, Borgmester 1926, Formand for Grenaa Grundejerforening 1919, Vurderingsmand til Ejendomsskyld fra 1924. Opført Stationsbygningen for Gjer-rild—Grenaa Jernbanen, Elektricitetsværket i Grenaa samt en Del Skoler i Oplandet.

Det Indre af Kirken.

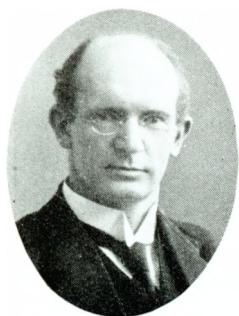
GRENAA KIRKE, som ligger paa Torvet, var forud indviet til Skt. Peder eller Skt. Gertrud. Den bestaar af Skib og Kor ud i et, Sideskib mod Nord, Taarn mod Vest og Udbygning mod Syd. Kirken er af Munkesten og er for den ældste Dels Vedkommende, Skib og Kor, opført i gotisk Stil, vistnok i det 14. Aarhundrede, medens Taarnet og Udbygninger senere er tilføjet. Skib og Kor afsluttes mod Øst af en Kamgavl og har 4 Krydshvælvninger, hvoraf den østlige er Koret. Sideskibet har ligeledes 4 Krydshvælvninger, hvoraf den østlige er Sakristi og skilt fra Skib og det øvrige Sideskib ved Grundmur, Sideskibets Tag er delt i 4 Afdelinger med Kamgavle mod Nord. Taarnet, hvis hvælvende Underrum er Vaabenhus med Hovedindgangen i Vestmuren, har 4 blindingsprydede Kamgavle og et højt Spir. Udbygningen mod

Syd er hvælvet og har Kamgavle mod Syd. Om Kirken høres intet, før den ødelagdes ved en Brand i Byen 1627, men snart efter genopførtes den, maaske af Materiale fra den nedlagte Gammelsogns Kirke; fra denne stammer vistnok en Del Kridtstenskvadre, indsatte i Skibets Vestgavl og i Udbygningens Vestmur. Paa Taarnets Sydmur staar: 1760, vistnok Minde om en større Restauration. I det 19. Aarhundrede er Kirken vistnok restaureret 1865—66, da blandt andet Hvælvingerne dekoreredes, og Taarnet fik de nuværende Kamgavle og Spiret samt Sideskibet de 4 Kamgavle, 1884 restaureredes Udbygningen, fik Kamgavl og omdannedes til Skriftstol, 1892 restaureredes Sakristiet. Dekorationerne i Skriftstol og Sakristi er efter Tegning af N. Fristrup. Altertavlen er fra Begyndelsen af 17. Aarhundrede med 2 nyere Malerier; Prædikestolen er fra noget senere Tid, udskaaet i Barokstil. Døbefonten, af sort Marmor, er fra 1866. Det nuværende Orgel, paa en muret Underbygning i Skibets Vestende, er fra 1881. Kirken har haft tre Orgeler, det første stammede fra 1696, hvilket fremgaar af en Indskrift, der var paa Orgelpulpituret og som lød saaledes: „Dette Værk haver Sognepræsten Hr. Ove Broch og kongelig Majjsts Byfoged Knud Henrich Blichfeld indrettet og ladet fuldfærdige Anno 1696 den 1. August“. Det andet blev 1760 skænket af daværende Sognepræst Johan Risom, Byfoged N. E. Behr og nogle Borgere. Og det 3. er som ovenfor anført fra 1881. — Hen over Gangen mellem Stolerækkerne hænger tre Lysekroner af Malm, hvoraf den midterste er den største

og har 20 Arme, 10 i hver Række omkring en Kugle, der foroven er prydet med en Ridderskikkelse med draget Svæd, ridende paa Halsen af en Ørn, og paa Kuglen er indgraveret følgende: „Til Guds Huuses Note och Prydelse er denne Lirsekrone omstøbt och gjort paa Kierchens Bekostning 1697, da Kierchen var under Inspection af Sognepræsten udi Grenaa Hr. Ove Broch og kongelig Maijsts Byfoged Knud Henrich Blichfeld samt Kiercheværgeren Søren Davidsen Borger“. Hver af de to andre Lysekroner har 16 Arme, ligeledes ordnede i to Rækker omkring en Kugle og hver med sin Indskrift. Ved en Restauration 1866 forsvandt Kirkens Ligsten ligesom et Pulpitur i Kirkens Nordvesthjørne, der siges at have været fra Gammelsogns Kirke. En kisteformet, middelalderlig Ligsten fra Kirken er nu i Nationalmuseet.

Ved Kirken, der er selvejende, er ansat en Sognepræst, der tillige er Præst i Gammelsogn, og en Kapellan.

A. N. WEISBACH HOLM,
Præst.

A. SCHMIDT,
Organist.

M. SØRENSEN,
Kirkebetjent.

H. MADSEN,
Graver.

HANS KARL HEIN, Sognepræst, er født den 22. April 1895 i København som Søn af H. C. Hein og Hustru Agnes, født Nielsen. Gift 1923 med Johanne Margrethe Baden. Student 1912, cand. theol. 1919, præsteviet Medhjælper i Islands Brygge Sogn, København, 1920, Kaldskapellan samme Sted 1921, residerende Kapellan i Haslev—Frerslev 1924, residerende Kapellan i Grenaa 1930, Sognepræst samme Sted 1930.

AUGUST NATHANIEL WEISBACH HOLM, Præst, er født d. 9. September 1887 i Ruds Vedby som Søn af Læge V. Chr. Holm og Hustru Sophie, født Weisbach. Gift 1916 med Gudrun Ellen Meier. Student fra Roskilde 1906, cand. theol. 1912, Lærer paa Jægerspris, Kong Frederik den VII's Stiftelse 1913—14, Kapellan i Stouby-Hornum 1914—16, Sognepræst i Hvorum-Snæbum 1916—21, Ørum-Ginne-rup 1921—31, siden 1931 residerende Kapellan i Grenaa.

AGNES SCHMIDT, Organist, er født den 13. Juni 1894 i Grenaa som Datter af Kirkebetjent M. Sørensen og Hustru Alvilda, født Madsen. Gift 1917 med E. Schmidt, Organisteksamen 1926, ansat som Organist ved Grenaa Kirke siden 1922.

MARIUS SØRENSEN, Kirkebetjent, er født den 13. Juni 1866 i Grenaa som Søn af S. Jensen og Hustru Kirstine, født Madsen. Gift 1893 med Alvilda Madsen. Ansat som Kirkebetjent ved Grenaa Kirke siden 1904, Medlem af Grenaa Byraad 1913—17 og siden 1926.

HERMAN MADSEN, Graver, er født den 2. December 1873 som Søn af Træskomand R. Madsen og Hustru Ellen Marie, født Kruse. Gift 1904 med Nikoline Andrea Petersen. Ansat som Graver i Grenaa siden 1916.

RAADHUSET, der ligger ved Torvet, er opført i 1805 af Grundmur i 2 Stokværk med en Frontespice paa Midten og ejes af Byen. Det indeholder Byraadssal, Rets-sal m. m. I 1879 opførtes et særligt Arresthus med Plads til 13 Arrestanter. I Raadhusets Retssal findes et Portræt af Borgmester, Justitsraad J. Aagaard, og i Byraadssalen et Bilde af Grenaa Havn skænket i 1895 af Frk. Caroline Benzon samt en i 1906 i Anledning

Raadhuset.

af Raadhusets 100-Aars' Jubilæum forfærdiget Tavle med de tidligere Borgmestres Navne, et Billede med Fotografier af Borgmestrene fra 1802 samt et lille Billede af Jubilæumsaarets Byraad.

ADMINISTRATIONSBYGNINGEN er kun lille, og den ligger ved Torvets nordlige Ende.

I Grenaa fungerer Chr. Thygesen som Dommer og M. M. Caspersen som Politimester.

CHRISTIAN THYGESEN, Dommer, R. af D., er født den 19. April 1878 i Ø.-Brønderslev som Søn af Sognepræst J. B. G. Thygesen og Hustru Marie, født Dorph. Gift 1911 med Ellen Buhl. Student fra Aarhus Katedralskole 1896, cand. jur. 1903, Fuldmægtig ved Færø Amt 1904, Assistent i Justitsministeriet 1907, Sørenskriver paa Færøerne 1912, kst. Herredsfoged i Andst m. fl. Herreder 1918, Dommer i Grenaa Købstad, Nørre- og en Del af Sønder Herred fra 1919, fra 1928 tillige Dommer i Ebeltoft samt Mols og Resten af Sønder Herred. Medlem af Direktionen i Færø Amts Sparekasse fra 1912—18, Formand for Sønderjydsk Forening for Grenaa og Omegn siden 1921, Likvidator i Djurslands Landmandsbank siden 1922.

M. M. CASPERSEN, Politimester, er født den 21. Februar 1876 i Randers som Søn af Proprietær M. S. Caspersen og Hustru, født Strøm. Gift 1907 med Henriette Andersen. Student fra Randers 1896, cand. jur. 1903, Byfogedfuldmægtig i Rønne 1903, Assistent i Finansministeriet 1906, Byfogedfuldmægtig i Skagen 1906, i Fredericia 1912, Birkefuldmægtig i Frederiksværk 1913, Politimester i Grenaa og Ebeltoft m. v. 1919.

E. HJORT, Arrestforvarer, er født den 7. November 1902 i Grenaa som Søn af Arrestforvarer L. Hjort og Hustru Severine, født Pedersen. Gift 1930 med Kirstine Christensen. Uddannet ved Landbruget, Arrestforvarer i Grenaa siden 1930, Retsvidne og Stævningsmand.

CARL ANTON BENDT, Overbetjent, er født den 19. August 1880 i Kullerup som Søn af Skræddermester Fr. Bendt og Hustru Christiane, født Andreassen. Gift 1930 med Marie Jensen. Ansat 1. Januar 1905 ved Politiet i Kerteminde, den 1. April 1907 i Randers, den 1. Oktober 1912 i Skanderborg

M. M. CASPERSEN,
Politimester.

E. HJORT,
Arrestforvarer.

C. A. BENDT,
Overbetjent.

J. N. E. BARRITT,
Overbetjent.

Amt, den 1. November 1919 overgaaet til Statspolitiet med Station i Hammel, 1. Maj 1922 Overbetjent og Stationsleder i Grenaa. Medlem af Aalssø Sogns Værgeraad.

NIELS JØRGEN EDVARD BARRITT, Overbetjent, er født den 4. Marts 1897 i Ballerup som Son af Møllersvend E. E. Barritt og Hustru Johanne Marie Frey, født Christensen. Gift 1920 med Victoria Ingeborg Rasmussen. Ansat som Opsynsmand paa Sindssygeanstalten Dalstrup Plejeanstalt til 1916, altsjunt Værnepligt ved Livgarden fra 1916—18, atter ved Dalstrup Plejeanstalt fra 1918—19, i Grænsegendarmeriet i Taps, senere i Rinkenæs fra 1919—22, siden 1. Oktober 1922 ansat i Grenaa kommunale Politikorps, Overbetjent 1. November 1932, Stationsleder. Medlem af Bestyrelsen og Sekretær i Djurslands Garderforening.

GRENAA KOMMUNALE SKOLEVÆSEN. Indtil 1740 fandtes der i Grenaa en Latinskole, hvortil der var knyttet en Rektor og en Hører. Denne Skole nedlagdes imidlertid i nævnte Aar af Mangel paa Elever. Latinskolen overgik til Byen som Kommuneskole med 2 Lærere, af hvilke den ene tillige var Kordegn. Saaledes var Skoleforholdene i Grenaa fra Midten af det 18. Aarhundrede og indtil Skoleloven af 1814 bragte Forandring i Forholdene. I Aaret 1816 blev Gammelsogn udskilt fra Grenaa, og nu havde Byen i et Par Aar en Enelærer, som tillige var Kordegn. 1818 fik Skolen en Andenlærer, der tillige skulde være Kordegn, og samtidig blev der ansat en ordineret Kateket som Førstelærer. Først i 1848 skete der en Forandring i denne Ordning, idet der da blev ansat en tredje Lærer. Skolen paa Torvet solgtes i 1849 og en ny Skole paa Vestergade blev taget i Brug. I 1868 byggedes en ny Skole, og der ansattes en 4de Lærer. I 1887 tilbyggedes der til Skolen, og der ansattes 2 Lærerinder samt en Hjælperlærerinde og 2 Lærere. Imidlertid kom Skolelovene af 1899 og 1904, der forlangte flere Timers Undervisning, ligesom der forlangtes Gymnastik for Pigerne. Nu maatte der foretages en yderligere Udvidelse, og det bestemtes at indrette Gymnastiksalen til Skolelokaler og bygge en ny Gymnastiksal og ansætte to ny Lærere. Man købte Byens private Realskole og udvidede Folkeskolen med en Mellem- og Realskole, og der ansattes 5 Lærere og 4 Lærerinder; nu virker der 18 Lærere og Lærerinder ved Skolen.

Skoleaaret 1912—13 blev et Mærkeaar for Grenaa Skolevæsens Historie, thi da afsluttedes Rammerne om den ny Skoleordning, for hvilken der havde været arbejdet i mange Aar. Fredag den 16. August indviedes nemlig:

1. En ny Skolebygning ved Skolekomplekset i Vestergade.
2. En Skolebygning til Grundskolen ved Havnen.

I 1912 udnævntes en Lærerinde til Havnens Forskole, og som nævnt overtoges den ny Bygning for Forskolen ved Havnen samt den ny Bygning til Mellem- og Realskolen. Grenaa nuværende kommunale Skolevæsen har følgende Afdelinger:

- A. Mellem- og Realskolen.

B. Grund- og Borgerskolen.

C. Forskolen ved Havnen.

I A. var i Skoleaaret 1931—32 6 Klasser (fra 1 til 4 Mellemkoleklasser og 1 Real-klasse). 1. Mellemklasse var delt i 2 Afdelinger (Parallelklasser). Der var Fællesundervisning.

I B. var 18 Klasser (7 Drengeskoler, 7 Pige-skoler samt en Parallelklasse med Fællesundervisning til hver af de 4 Grundskoleklasser).

I C. 2 Klasser med Fællesundervisning.

Skolegangen er gratis for Kommunens Børn i alle Skolens Afdelinger.

LARS JOHANNES JOHANSEN, Overlærer, er født 18. Maj 1894 i Langstrup i Frederiksborg Amt som Son af Lærer Chr. Johansen og Hustru Caroline, født Jakobsen. Gift 1922 med Gerda Brynum.

Student fra Frederiksborg Statsskole 1912, Filosofikum 1913, Lærereksamen fra Jonstrup Seminarium 1916, Vikar i Randers fra 1916—17, 4 Aars Universitetsstudium, Lærer i Holstebro fra 1922—29, siden 1. Maj 1929 Overlærer i Grenaa. Formand for Danmarks Lærereforenings Grenaa Kreds.

L. J. JOHANSEN,
Overlærer.

KRISTIANE ANDRESEN, Forskolelærerinde, er født den 19. April 1908 i Tørring, Øster Tørslev Sogn, som Datter af Gaardejer N. P. Frandsen og Hustru Kirstine, født Hammer. Gift 1932 med Lagerforvalter Asmus Andresen. Forskolelærerindeeksamen fra Odense 1928, Lærerinde paa Møllerup Børnehjem fra 1929—30, siden 1930 fast ansat ved Forskolen ved Grenaa Havn.

K. ANDRESEN,
Forskolelærerinde.

GRENAA TEKNISKE SKOLE. Den første Spire til Grenaa tekniske Skole opstod i 1869, da Grenaa Haandværkerforening efter Forslag af Farver Graff oprettede en Søndagsskole for Haandværkslærlinge. En saadan var allerede oprettet i 1839 af Guldsmed og Borgerrepræsentant Bræmer, Lærerne ved Borgerskolen Johannsen og Holm samt Malermester Steen. Den raadede — med vor Tids Forhold — kun over ringe Midler, men Undervisningen var ogsaa stærkt begrænset, idet den kun omfattede Regning, Skrivning og Retskrivning. Undervisningen var gratis for alle Byens Haandværkslærlinge og foregik i Borgerskolen hver Søndag Eftermiddag fra 4—6. At det ikke var store Summer, der skulde til for at holde Skolen igang, viste Aarsregnskabet, der udviste en Udgift paa 50 Rd. Denne Skole var imidlertid forlængst ophørt i 1869.

I 1879 kom der mere Fart i Haandværkerundervisningen, idet der mere end hidtil blev taget Sigte paa faglig Uddannelse. Paa en Generalforsamling samme Aar vedtoges, efter Forslag af Realskolebestyrer Bertelsen, at oprette en Tegneskole i Tilslutning til den bestaaende Aftenskole. Skolen fik derefter Navnet Grenaa Haandværkerskole, og den udviklede sig efterhaanden til at give 17 Timers ugentlig Undervisning, deraf 8 Timer til Tegning.

Under Skomager V. Svenstrups Formandsskab gennemførtes Opførelsen af den tekniske Skole paa Vestervej. Man var saa smaat begyndt at optage flere for Haandværket nyttige og nødvendige Fag paa Skolens Læseplan, hvilket bevirkede, at Elevantallet steg, og Bestyrelsen blev klar over, at skulde Rammerne udvides, og Undervisningen blive mere tidssvarende, maatte Skolen have sin egen Bygning. Skolens Styrelse satte sig derfor i Forbindelse med Haandværkerforeningen, hvor Spørgsmaalet blev behandlet. Foreningen viste sig imødekommende og bevilgede 1000 Kr. til Bygningen, og samtidig blev der nedsat et Udvalg til at fremme Sagen. Den 14. Juli 1890 blev der paa Haandværkerforeningens Foranledning afholdt en vellykket Fest, der gav et Nettooverskud paa 2,835 Kr. 80 Øre, som tilfaldt Byggefonden, og Kommunen skænkede efter Ansøgning en

Byggegrund vurderet til 2,000 Kr. Da man efter Ansøgning til Ministeriet fik bevilget et Statstilskud paa 9,500 Kr. blev Arbejdet udbudt i Entreprise. Skolen indviedes den 30. December 1891 og toges i Brug efter Nytaar 1892. Den smukke, stilfulde Skolebygning havde med Inventar kostet 22,000 Kr.

Skolen er delt i Dagskole for Malere og Aftenskole for alle Haandværksfag. I Dagskolen gives der Fagundervisning samt Undervisning i Opmaaling og Kalkulation. I Aftenskolen undervises i almindennende Fag: Dansk, Regning, Bogføring, Forretningskorrespondance samt Tysk, dernæst Tegneskole omfattende Geometrisk Tegning, Projektions-tegning, Perspektiv- og Frihaandstegning. Desuden undervises der i flere Fagklasser: Maskinlæringe, Elektrikere, Smede, Bygningshaandværkere, Snedkere, Vævere, Gartnere, Barberer og Frisører. Elevtallet er for Tiden 177. — Skolens Bestyrelse bestaar af: Snedkermester S. Bilde, Urmager P. Sørensen, Malermester C. Wessing, Forretningsbestyrer Børgesen, Snedkermester Sørensen, Kirkebetjent Sørensen og Malermester Christensen. Skolens Forstander er Anton Knudsen.

A. KNUDSEN,
Forstander.

ANTON KNUDSEN, Forstander, er født den 24. Marts 1861 i Randers som Søn af Postekspedient Knudsen og Hustru Ane Sophie Claudine, født Thorvaldsen. Gift 1888 med Vilhelmine Juuel. Lærereksamen 1881, deltaget i talrige Kursus, Viceskoleinspektør i Grenaa 1908—27. Medlem af Svendeprovekommissionen, Revisor i Teknisk Skoleforening, siden 1891 Forstander for Teknisk Skole.

DJURSLAND MUSEUM i Grenaa grundlagdes 1915 med en Samling Oldsager, Møbler, Mønter, Skrifter m. m., som skænkedes af Købmand Christoffer Vøgel.

Djursland Museum er en selvejende Institution, som ledes af en Bestyrelse, hvis første Formand var Bankdirektør Petersen Damgaard, som efterfulgtes af Købmand Meldgaard Nielsen, Læge Herfelat og den nu fungerende Formand Byrådsmedlem J. Alby.

Museet begyndte i Ejendommen Lillegade 48 (nu de gamles Hjem). I 1924 købte Museet afdøde Malermester Hartmanns smukke Ejendom, Søndergade 11. Ejendommen, der er bygget af Bindingsværk, har foruden 7 Værelser, som Museet optager. Den 7 Værelers Lejlighed paa 1. Etage er beregnet til senere Udvidelse.

Købmand Christoffer Vøgel, der altid omfattede Museet med megen Interesse, skænkede ved sin 70-Aars Fødselsdag Obligationer til et Beløb af 10,000 Kr., som Museet skulde anvende til Køb af Ejendom.

Museet begyndte med ca. 2000 Numre, men har nu ved Køb og Gaver samlet ca. 5000 Numre. Museet er offentlig tilgængeligt Lørdag og Søndag og

Grenaa Museum.

ved nærmere Meddelelse de øvrige Dage i Ugen. Det rummer bl. a. en meget stor og udsøgt Stensamling, som udelukkende er samlet paa Djursland, desuden findes der en ret stor Møntsamling. Museet drives med Tilskud fra: Staten, Grenaa Kommune, Landkommunerne, Banken for Grenaa og Omegn, Sparekassen for Grenaa og Omegn, samt Medlemskontingentet. Museumsforeningen tæller for Tiden 110 Medlemmer.

J. ALBY,
Formand.

JENS ALBY, Forretter, er født den 28. September 1880 i Brabrand som Søn af Skrædder R. P. Sørensen og Hustru Kirstine Marie, født Sørensen. Gift 1907 med Anna Marie Lauritzen. Medlem af Byraadet 1917—22 og siden 1925, Formand for Forretternes Fagforening, Medlem af socialdemokratisk Forenings Bestyrelse, siden 1928 Formand for Djursland Museum.

VILHELM MADSEN, Bogbindermester, er født den 12. September 1875 i Grenaa som Søn af Bogbinder H. C. Madsen og Hustru. Gift 1902 med Gudrun Holm. Bogbinder i Grenaa 1901, Tilsynsførende og Kasserer for Djursland Museum siden dets Oprettelse 1915.

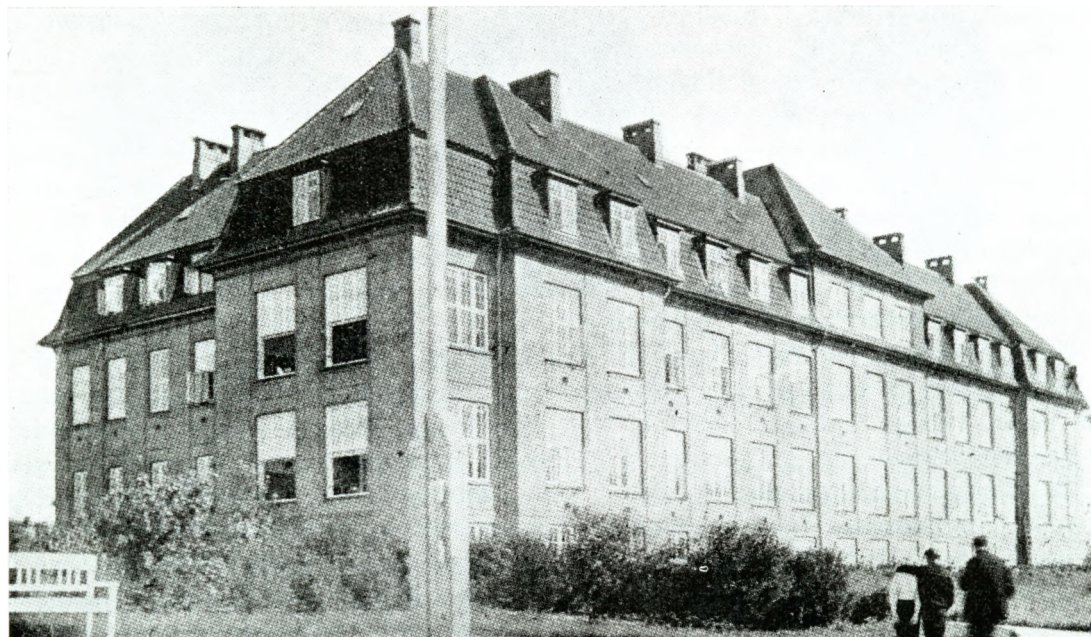
V. MADSEN,
Kasserer.

SYGE- OG EPIDEMISYGEHUSET I GRENAA. Noget offentligt Sygehus synes der ikke at have været i Grenaa førend 1856. Før den Tid fandtes der paa Byens gamle Fattiggaard 2 Værelser, der benyttedes i Sygdomstilfælde, men de har sikkert ikke været stærkt benyttede.

I 1856 købte Kommunen et lille Hus paa Havnevej for 400 Rigsdaler. Efter nogle Forandringer stod dette Hus Byen i ca. 1000 Rigsdaler, og her indrettedes et „Kolerahus“

Det første Sygehus i Grenaa.

Amtssygehuset i Grenaa set fra Vest.

beregnet til Optagelse af kolerasyge Sømænd. Hvorvidt det er blevet benyttet under den store Landskoleraepidemi, vides ikke, men sikkert er det, at Huset i 1865 omdannedes til et almindeligt Epidemisygehus.

1883 fik Sundhedskommissionen Bemyndigelse til at fremskaffe Planer og Overslag til et nyt Epidemisygehus. Sagen fremmedes dog ikke, førend Randers Amt i 1887 tog sig af det, og i 1889 udvidedes det nuværende Epidemisygehus, som dengang var en enetages Bygning beregnet til 12 Senge og beliggende paa Havnevej. I 1904 udvidedes Sygehuset ved, at der byggedes en Etage paa, saaledes at Epidemisygehuset i sin nuværende Skikkelse er normeret til 26 Senge. Da det nye Amtssygehus i 1922 var taget i Brug, underkastedes Epidemisygehuset en gennemgribende Restaurering og højst fornøden Modernisering.

Udover de nævnte 2 Stuer paa Fattiggaarden har man før 1857 ikke haft egentlig almindeligt Sygehus i Grenaa. Men nu henvender Randers Amt sig til Byraadet med Anmodning om at indrette et passende Lokale til Sygehusbrug. Man havde aabenbart god Tid dengang, thi først 2 Aar efter — 1859 — svarer Byraadet, at man føler ingen Trang til en saadan moderne Indretning, Kommunen kan ikke se Fordelene ved en saadan Foranstaltning, der vil koste alt for mange Penge, men skal man endelig være med, skal Kommunens Andel bestemmes efter samme Forhold som Retsvidnernes Løn, nemlig $\frac{1}{8}$, og det samme Forhold skal lægges til Grund ved Driftsudgifterne. Derefter afbryder Amtet Forhandlingerne, og omkring 1860 lejer Randers Amt et lille etetages Hus paa „Grønland“, en lille Gade Nord i Byen. Et Par Aar efter bliver det købt, og Amtet er saaledes Eneejer af det første Sygehus i Grenaa. Dette lille, primitive Hus fungerede som Byens og Omegnens Sygehus indtil 1901. I 1898 enedes By og Amt om at opføre et nyt og mere moderne Amtssygehus paa Havnevej ved Siden af det i 1889 opførte Epidemisygehus, saaledes at de fik fælles Økonomi. Der var Plads til 24 Patienter.

Sygehuset fungerede ret tilfredsstillende, men fra 1915 indtræder der store Forandringer. Da Loven om Embedslægevæsenet vedtoges, trak Distriktlæge Giersing sig tilbage, og der ansattes en Sygehuslæge. Der blev nu foretaget en højst fornøden Modernisering

af Operationsstuen, men i Løbet af ganske kort Tid sprængtes Rammerne fuldstændigt. Bygningen kunde i ingen Henseende længere tilfredsstille de Fordringer, der stilledes til den, og man tog nu eventuel Udvidelse op til Overvejelse. Det viste sig heldigvis uigen-nemførligt at forbedre Forholdene, og i 1916 vedtog Amt og By en Overenskomst om i Fællesskab at opføre et nyt og moderne Sygehus, naar Tiden var inde dertil. Udgifterne hertil skulde fordeles med $\frac{3}{4}$ paa Amtet og $\frac{1}{4}$ paa Byen, medens Driftudgifterne skulde fordeles efter Sygedagene. Og i 1922 indviedes det nye Sygehus. Det ligger Vest for Byen, frit og luftigt paa Bauenhøj Bakke, synligt næsten over hele Djursland. Byen skæn-kede $\frac{1}{2}$ Td. Land af det saakaldte „gamle Anlæg“, saaledes at der straks hørte en gammel, skyggefuld Have til Sygehuset.

Dette bestaar af en Patientbygning, forbundet ved en underjordisk Tunnel med en Køkkenbygning, et Ligkapel med Sektionsstue og Desinfektionsanstalt, Bilgarage samt et Par mindre Udhuse. Udenom findes et stort Haveanlæg. Patientbygningen giver Plads til 60 Patienter fordelt paa 2 Afdelinger à 24 Senge, 2 mindre Afdelinger à 6 Senge samt en lille Sindssygeafdeling med 2 Celler. I den midterste Sidefløj findes i Stueetagen Rønt-genrum, Venteværelse, Lysbehandlingsrum, Skadestue og Modtagelsesbad. Paa 1. Sal findes i samme Fløj 2 Operationsstuer med Præparationsrum imellem Instrumentrum og Depotrum. Manzardetagen afgiver Bolig for Sygeplejersker og Reservelæger. I Kældereta-gen findes foruden Varmeanlægget to store Laboratorier. Køkkenbygningen rummer et stort moderne Dampkøkken m. m. I Manzardetagen er der Bolig for Køkkenpersonalet samt Portørerne. Sygehuset er opført af Arkitekt Frimodt-Clausen, Aarhus, og Ingeniør-arbejdet er udført af Firmaet Bruun & Sørensen, Aarhus. Opførelsesomkostningerne har været 1,467,376 Kr. 61 Øre, men det maa i denne Forbindelse erindres, at Sygehuset er bygget i den alledyreste Tid. Ved Sygehuset er ansat følgende overordnede Personer: 1 Overlæge, 1 Inspektør, 1 Oversygeplejerske og 1 Økonoma.

J. A. KLINDT,
Overlæge.

R. MÜLLER-KAYSEN,
Inspektør.

J. OTTESEN,
Oldfrue.

ROBERTUS MÜLLER-KAYSEN, Sygehusinspektør, er født den 29. April 1872 i Tved som Son af Proprietær J. M. N. Kaysen og Hustru Elīsa, født Müller. Gift 1898 med S. Haugaard. Ansat som Sy-gehusinspektør ved Grenaa Sygehus siden 1922.

CHRISTA ANDERSEN, Oversygeplejerske, er født den 30. Juli 1894 i Espergærde som Datter af Sætteskipper N. P. Andersen og Hustru Anna, født Larsen. Uddannet Sygeplejerske fra Diakonisse-stiftelsen og Odense Amts- og Bys-Sygehus 1922, ansat ved Aarhus Amtssygehus som Afdelingssyge-plejerske 1922 - 30, ansat som Oversygeplejerske ved Grenaa Sygehus siden 1930.

JENSINE OTTESEN, Oldfrue, er født den 23. Marts 1896 i Stenvad som Datter af Gaardejer S. Ottesen og Hustru, født Jakobsen. Ansat som Oldfrue ved Krabbesholm Sanatorium 1921-22, ansat som Oldfrue ved Grenaa Sygehus siden 1922.

M. KIRSTINE HENNINGSEN, Økonoma, er født den 15. November 1872 paa Moen som Datter af J. Henningsen og Hustru Kirstine, født Madsen. Uddannet i Stege, ansat i Horsens Haand-

M. K. HENNINGSEN,
Økonoma.

A. K. HANSEN,
Operationssygeplejerske.

K. J. HERSKIND,
Afdelingssygeplejerske.

værkerforening 1900, paa Hotel Dagmar i Grenaa 1905, ansat som Økonoma paa Grenaa Sygehus siden 1910.

ANNA KATHRINE HANSEN, Operationssygeplejerske, er født den 12. August 1897 paa Manø som Datter af Landmand C. Hansen og Hustru Petra, født Clausen. Uddannet som Sygeplejerske, ansat som Operationssygeplejerske paa Grenaa Sygehus siden 1921.

KAREN JOHANNE HERSKIND, Afdelingssygeplejerske, er født den 19. Juli 1897 i Tvingstrup som Datter af Smedemester P. Herskind og Hustru Gunhild, født Eskildsen. Uddannet som Sygeplejerske paa Aarhus Amtssygehus 1922, ansat som Afdelingssygeplejerske paa Oringe Sindssygehospital 1922–23, Assistent ved Aarhus Amtssygehus' Lys- og Røntgenafdeling 1929–30, ansat som Afdelingssygeplejerske ved Børneafdelingen ved Grenaa Sygehus siden 1930.

INGER ANDERSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 30. August 1898 i Særslev Sogn. Uddannet som Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen 1929–30, ansat som Afdelingssygeplejerske paa Mandsafdelingen ved Grenaa Sygehus siden 1930.

EMMY MADSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 7. September 1891 i København som Datter af N. P. Madsen og Hustru Marie, født Nielsen. Uddannet som Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen 1916, ansat som Afdelingssygeplejerske ved Grenaa Sygehus 1916.

EMMA KAROLINE JENSEN, Afdelingssygeplejerske, er født den 7. September 1899 i Jannerup som Datter af Lærer H. Jensen og Hustru Ane Johanne, født Jensen. Uddannet som Sygeplejerske paa Diakonissestiftelsen og Slagelse Sygehus 1925, Assistent paa Viborg Sygehus 1925–28, ansat som Afdelingssygeplejerske ved Grenaa Sygehus siden 1929.

NIELS NIELSEN, Portør, er født den 30. Juni 1899 i Taastrup ved Randers. Ansat ved Grenaa Sygehus som Portør siden 1915.

GRENAA HAVN bestaar af en Inderhavn, der stammer fra første Halvdel af det 19. Aarhundrede, og en Yderhavn, der er anlagt i Aarene 1874–78 og som kostede $\frac{1}{2}$ Million Kroner. I 1899 er Yderhavnen ombygget, og den ældste i 1812 anlagte Havn, der oprindelig var Grenaaens Udløb, blev opfyldt. I 1906 forlængedes Yderhavnen Mole 94 m mod Nordøst for at hindre Havnen Tilsanding. I 1931 vedtog Byraadet at foretage en Udvidelse af Havnen paa Grund af de elendige Pladsforhold, ligesom østre Mole skulde forlænges med ca. 315 m for at sikre Besejlingsforholdene og skabe den nødvendige Ro saavel i det nye som i det gamle Havnebassin.

Havneudvalget engagerede Distriktsingeniør Buhl, Sønderborg, til at udarbejde Tegninger og Betingelser til Brug for Licitationen, og Arbejdet overdroges derefter Ingeniørfirmaet Christiani og Nielsen, København, for en samlet Sum af 1,067,600 Kr. Den første Del af Arbejdet, der bestod i Forlængelsen af østre Mole, paabegyndtes 12. Maj 1932.

Af Materialer til dette Arbejde blev der anvendt til Bygning af 35 Tømmerkister ca. 15,127 m 25 cm i Tvermaal rundt Grantræ og ca. 1070 m 22 cm tykke gennemskaaret

rundt Grantræ. Disse Tømmerkister, som danner Kernen i Molen, havde en Størrelse af ca. 9 m i Længden, ca. 4 m i Højden og ca 4 m i Bredden, og deres Vægt varierede fra 20 til ca. 25 Tons. Foruden den fornævnte store Mængde Grantømmer blev der tillige anvendt 72,500 kg Spunsjern. Dette blev nedrammet ude omkring den yderste Ende af Molen og danner Afslutningen paa Molen i Form af et Molehoved, hvorpaa det gamle Fyrtaarn er anbragt, og som nu med sin nye Agabelysning og sine hvide, røde og grønne Lysvinkler vejleder Skibene, som søger ind og ud af Havnen efter Mørkets Frembrud.

Havnen er efter denne sidste Udvidelse nu istand til at modtage Skibe, som laster fra 1500 til 2400 Tons, medens den, da den blev bygget, kun blev anløbet af Skibe, der lastede 6 a 700 Tons.

C. RASMUSSEN,
Lods.

Havnevæsenet bestyres af Havneudvalget, der bestaar af Borgmesteren og 4 valgte Medlemmer. Havnefogedboligen med Havnekontor er opført 1911 og ejes af Kommunen. Ved Havnen er ansat en Lods, der tillige lodser mod Nord til Frederikshavn og mod Syd til Bælterne. Ved Havnen er der en Redningsstation, der er oprettet i 1899. En Havnebane forbinder Randers—Grenaa Banen med Havnen.

CARL RASMUSSEN, Lods, er født den 19. September 1884 i Hals som Søn af Baadebygger, Sognefoged O. Rasmussen og Hustru Ane, født Larsen. Gift 1909 med Elvira Andersen. Ansat ved Grenaa Havn som Reservelods 1914, fast ansat siden 1921.

GRENAA JERNBANER. Jernbanestrækningen Grenaa—Randers og den senere tilsluttede Ryomgaard—Aarhus er oprindeligt anlagt som Privatbane, og som saadanne er de typiske for hin — jernbanepolitisk set — saa fjerne Fortid. Det er nemlig udprægede Herregaardsbaner, hvilket man let vil se af de nu saa lidet tilsvarende Linieføringer, der snor sig ud og ind, og ængsteligt snor sig uden om alle Terrænvanskeligheder som Eng- og Bakkedrag, men dog altid saa nær ind mod store Gaarde som muligt. Til Forsvar herfor kan dog fremhæves, at Forudsætningerne for den Tids Jernbanepolitik var en ganske anden end vor Tids, og dette maa man tage i Betragtning, naar man nu taler nedsættende eller fordømmende om disse for vor Tid saa u hensigtsmæssige Linieføringer.

Hovedtanken ved Jernbaneanlæg var den Gang som nu at skabe Forbindelse mellem to eller flere Byer. Dernæst gjaldt det om at faa Banen ført igennem Punkter, hvorfra der kunde ventes Befordring af Personer og Gods, og da navnlig sidstnævnte. Derfor ser man Jernbanerne fra hin Tid sno sig ud og ind for at vinde frem til den paagældende Egns større Landsbyer og Herregaarde, og da Djursland er saa rig paa disse store Gaarde, er det kun en Selvfølge, at det var disse sidste, der blev bestemmende for Anlægget af Djurslandsbanen. For hin Tid, der laa lige op til Heste-Diligencetiden, var Befordringsmuligheden Hovedsagen, medens Befordringshastigheden var af underordnet Betydning. Og under dette Fejltrin fra Jernbanernes første Tid lider nu baade Stats- og Privatbaner bitre Smerter og kæmper næsten en haabløs Kamp mod Privat- og Rutebiler, der har den Fordel at kunne benytte den lige Landevej.

Saa underligt det end lyder nu, er Strækningen Grenaa—Randers Hovedlinien. Men dette er dog saare naturligt, eftersom Randers og Grenaa ligger i samme Amt, og Randers fra gammel Tid har været den By, som Grenaa havde mest Tilknytning til. Først i den senere Tid har Aarhus ved sin store Vækst og sine fortrinlige Havneforhold skabt Forandring i dette Forhold, noget som Randers saa betegnende for vor Tid — ved sine mange Landeveje — søger at vinde tilbage.

Banestrækningen aabnedes for Driften i 1876. Foruden de to Endestationer anlagdes straks de samme Stationer, som endnu findes paa Linien, der er dog i den allernyeste Tid oprettet enkelte Billetsalgssteder og Trinbrædt. I Grenaa førtes Banen ned til Havnen, og i den første Tid gik alle Togene til og fra Havnebyen, som da kun var af ringe Størrelse. Paa Grund af Grenaa Havns da usle Forhold fik denne Havnebane dog kun ringe Betydning, og den regelmæssige Togbefordring over denne hørte da ogsaa op. Banen indviedes under stor Festlighed, som overværedes af Kong Chr. IX — efter Sigende det eneste Kongebesøg, Grenaa siden da har haft. Maaske ogsaa det første, efter at Svend Tveskæg og Harald Haarderaade udkæmpede deres Søslag i Grenaa Aaen og Kolindsund. At Grenaaborgerne indviede deres Baner under saa festlige Former, var saare naturligt, da denne Banes Aabning udrev Byen af en aarhundredelang „Tornerosesøvn“, og Banen har da ogsaa sine store Andel i den Fremdrift, Byen siden da har haft. I Forbindelse med de forbedrede Havneforhold og Indførelse af Motorer i Fiskefartøjerne har den ved sine Transportmuligheder til Ind- og Udland sin store Andel i det mægtige Opsving, Fiskeriet har taget i Grenaa Havn.

I de senere Aar, efter den glimrende Grenaa Badestrands Opdagelse, har Havnebanen faaet fornyet Betydning, idet der i Badetiden føres stærkt benyttede Badetog fra Randers direkte til og fra Grenaa Strand.

Da begge de omtalte Banestrækninger gaar gennem stærkt kultiveret og velbebygget Opland, har de altid hørt til Landets bedste, hvad Befordringsmængde og Indtægt angaar, og endnu maa de henregnes hertil, selv om de ogsaa som andre Sidebaner mærker Trykke t fra Nutidens moderne Befordringsmidler. Staten var hurtig klar over Banernes Stabilitet, og allerede 5 Aar efter Aabningen blev begge Strækninger overtaget af Statsbanerne.

Strækningen Randers—Grenaa, 65 km, aabnedes for Driften den 26. August 1876, og Aarhus—Ryomgaard, 38 km, aabnedes den 1. December 1877. Overgangen til Statsdrift fandt Sted den 1. April 1881.

Efter det sidst afsluttede Regnskab — Driftsaaret 1931--42 — udgjorde Billetsalget paa Grenaa Station 715 Stk. II Kl. og 34,108 Stk. III Kl. Billetter og den samlede Indtægt af Personbefordringen Kr. 98,074. Godsbefordringen viser følgende Bevægelser: Som Afgangsstation 2,878 Tons Stykgods og 12,241 Tons Vognladningsgods, medens der indgik 1,691 Tons Stykgods og 8,890 Tons Vognladninger med en Indtægt som Afgangsstation Kr. 205,864 og som Ankomststation Kr. 104,934.

De forskellige Stationsforstandere ved Grenaa Station har været: Skouby, Lund, Fr. Thomsen, Glandt, Eriksen og nuværende V. L. J. Tvede. Ved Stationen er ansat følgende: Stationsforstander Tvede, Overassistent L. A. Andersen, Assistent E. Petersen, Assistent W. Mylius Rosenvinge, Assistent P. F. Kruse, 4 Overportører og 3 Portører.

GRENAA KOMMUNALE VÆRKER. Forsyningsomraadet er ca. 6000 Indbyggere. Byraadets tekniske Udvalg bestaar af Lærer Pallesen, Forretter J. Alby, Næstformand, Bankdirektør Bisgaard, Købmand Brendstrup og Blikkenslagermester Johansen. Direktør Bostrup har den tekniske og regnskabsmæssige Ledelse af Værkerne.

GASVÆRKET er anlagt 1897 og beliggende ved Havnevejen Øst for Byen. Anlægsudgifterne var 126,000 Kr. Gasproduktionen var det første Driftsaar 97,000 Kubm. og i 1931--32 772,000 Kubm. I 1910 blev der foretaget en større Udvidelse og Modernisering. Værket er forsynet med Skraakammerovnanlæg. Hovedledningerne har en Længde af 11,110 m. Værket er bogført til en Værdi af 250,000 Kr.

Gas- og Elektricitetsværket.

**ELEKTRICITETS-
VÆRKET.** I 1920 blev anlagt Ledningsnet og Transformatoranlæg og sluttet Kontrakt med Elektricitetselskabet „Arke“ om Levering af Strøm. Ledningsnettet kostede 575,000 Kr. og Transformatoranlægget, som blev betalt af „Arke“, men forrentes af Grenaa, 115,000 Kr. I Aaret

1920 blev der opført en Kraftstation forsynet med en 300 HK Dieselmotor. Udgift hertil 154,000 Kr. I 1931 anskaffedes yderligere en 600 HK Dieselmotor. Første Driftsaar var Strømkøbet 17,000 kwt. 1931—32 blev købt og produceret 497,320 kwt. Værkets Jordkabler har en Længde af 315 m og Luftledningerne 11,540 m. Den bogførte Værdi er 450,000 Kr.

VANDVÆRKET blev anlagt 1907 og er beliggende i Anlægget Vest for Byen. Udgifterne var 112,000 Kr. Vandet tages i Kridtlag fra 7 m dybe Brønde. Oprindelig var der kun 1 Brønd, nu er der 4. Højdebeholderen er beliggende paa Baunhøj, 700 m Nord for Værket. Beholderen rummer 330 km³ og ligger 36 m over Havfladen. Pumperne drives ved Gas og Elektromotorer.

I 1933 er der opført en Hjælpestation ved Havnevejen. Her tages Vandet fra en 33 m dyb Boring. I Driftsaaret 1907—08 blev oppumpet 97,000 km³ Vand og i Aaret 1931—32 425,300 km³. Hovedledningerne har en samlet Længde af 11,392 m. Vandværket er bogført til en Værdi af 150,000 Kr.

JOHAN HENRIK BOSTRUP, Belysningsdirektør, er født den 19. Marts 1870 i Aarhus som Søn af Stationsforstander H. Bostrup og Hustru Ane Sophie, født Nielsen. Gift 1928 med Astrid Holst. Formand for Dansk Gasværksbestyrelsesforening 1921—23, tidligere Formand for de kommunale Arbejdsanvisningskontorer, Formand for Folkebiblioteket.

H. J. BOSTRUP,
Direktor.

GRENAA ASYL er oprettet 1. Oktober 1884 paa Initiativ af Stiftsprovst Jacobi. Asylet ejer enkelte Legater og opretholdes ved Tilskud fra Stat og Kommune og enkelte private Bidrag.

Asylet har for Tiden ca. 30 Børn, der beskæftiges fra 7½—17 Aar med Leg og Børnehavearbejde. Hjemmets Bestyrelse bestaar af: Sognepræst Hein, Formand, Fru T. Dye-kjær, Postpakmester Jensen, Snedkermester Schmidt, Kasserer, Lærerinde Frk. Andersen, Overlæge Klindt og Boghandler Hellemann Nielsen. Asylet bestyres af Frk. K. Dragsbæk.

KATHRINE DRAGSBÆK, Bestyrerinde, er født den 11. December 1892 i Aalborg som Datter af Fiskeribetjent A. B. Dragsbæk og Hustru. Siden 1922 ansat som Bestyrerinde ved Grenaa Asyl.

GRENAA ALDERDOMSHJEM, „De gamles Hjem“, er oprettet 1925, Bygningen, hvori Hjemmet er indrettet, har tidligere været Realskole og Museum. I Hjemmet er der ialt ca. 20 Stuer med Plads til 24 gamle Mennesker. Hjemmet bestyres af Frk. Johanne Jensen.

GRENAA FATTIGGAARD er bygget i sin nuværende Skikkelse og har Plads til 20 Alumner, desuden er der i Tilknytning til Fattiggaaarden 4 Husvildelejligheder. Økonom er Morten Jensen.

JOHANNE JENSEN, Bestyrerinde, er født den 7. November 1887 i Aarhus som Datter af Formand I. P. Jensen og Hustru Marie, født Steen. Uddannet som Sygeplejerske ved Aarhus og Nykøbing F. Amtssygehus 1912, ansat ved Aarhus Fattiggaaards Sygeafdeling, dels som Menighedssygeplejerske paa Landet, siden 1925 ansat som Bestyrerinde af „De gamles Hjem“ i Grenaa.

JOHANNE JENSEN,
Bestyrerinde.

MORTEN JENSEN, Økonom, er født den 16. December 1881 i Aas, Søvind Sogn, som Søn af Boelsmand H. Jensen og Hustru Hansine Poulsen, født Rasmussen. Gift 1903 med Margrethe Kristine Klein. Uddannet Skrædder 1900, arbejdet i Horsens til 1913, Tilskærer i Aalborg til 1917 og ved Magasin du Nord i Grenaa 1917, siden 1. Juli 1928 ansat som Økonom paa Grenaa Fattiggaaard.

MORTEN JENSEN,
Økonom.

GRENAA SØMANDSHJEM er oprettet 1917. Hjemmets første Formand var Pastor A. Frantzen og Kasserer Vognmand Rudolph Christensen.

Ved en Indsamling tilvejebragtes 10,000 Kr., og man kunde nu købe Ejendom til Hjemmet. Man købte Afholdshotellet, som blev ombygget. Prisen blev ialt ca. 33,000 Kr.

Paa 1. Sal i Sømændshjemmet findes Fiskeskipperskole og Værelser til dennes Elever. Ellers findes der i Hjemmet Lokaler, hvor Sømændene kan fordrive Tiden, ligesom der bliver afholdt Møder.

Hjemmet, der blev indviet 14. December 1917, lededes de 3 første Aar af Ægteparret Jelstrup, derefter i 3 Aar af Ægteparret Beermann og i 3 Aar af Frk. M. Clausen. Siden 1926 har Frk. Marie Clausen ledet Hjemmet. Hjemmets nuværende Formand er Missionær Chr. Ottesen, og Kasserer er Købmand Andr. Nielsen.

Sømændshjemmet i Grenaa.

TEKSTILARBEJDERNES SYGEKASSE I GRENAA blev stiftet den 13. Marts 1894 med 33 Medlemmer, der alle arbejdede paa Grenaa Dampvæveri. Paa den konstituerende Generalforsamling blev Vævermester Lindstorf valgt til Kassens første Formand. Fabrikant H. P. Rosenvinge, som var interesseret i, at Arbejderne var i en Sygekasse, skænkede 300 Kr. til et Grundfond, under Forudsætning af, at alle daværende samt nye tiltrædende Arbejdere skulde være Medlemmer deraf, endvidere lovede Rosenvinge at være villig til, naar et skriftligt Andragende derom hvert Aar blev ham tilstillet, at yde 100 Kr. aarligt til Kassen, samt for at lette Kontingent-Indbetalingen, saaledes at der ingen Restancer blev i Fremtiden, at fradrage Kontingentet af Medlemmernes Ugeløn, saaledes at Kassens Kasserer til Kontoret indleverede en Kontingentprotokol, hvorefter Kassereren Fredag Aften hentede Protokollen samt det samlede Beløb, som var indgaaet i Kontingent.

Da Vævermester Lindstorf rejste den 9. September 1894, blev daværende Forretter Simonsen valgt til Formand og fungerede til den 4. April 1898, hvorefter Forretter A. Rasmussen valgtes til Formand, det var ham, der tog Initiativet til at faa Kassen statsanerkendt, hvilket paa det Tidspunkt var vanskeligt, da Kassen jo var en Fabrikksygekasse; men Rasmussen satte sig i Forbindelse med Kredslæge Trautner, og efter mange og lange Skrivelser lykkedes det endeligt at faa den ønskede Statsanerkendelse, men først maatte man ophæve Fabrikksygekassen og danne en ny under Navnet Tekstilarbejdernes Sygekasse for Grenaa Købstad og Havnevej, hvorefter Anerkendelsen forelaa den 4. Oktober 1902. Rasmussen fungerede til 14. Januar 1906. Sygekassen har for Tiden ca. 513 Medlemmer. Den nuværende Bestyrelse bestaar af følgende: Tekstilarbejder Gerhard Kolding, Formand, Tekstilarbejder Chr. Olsen, Næstformand, Væver C. Larsen, Kasserer, Væver Søren Bager, Sekretær, Væver Vilh. Lassen, Forretter P. Poulsen, Forretter J. Chr. Jensen og fhv. Tekstilarbejder H. Toubroe.

GERHARD KOLDING, Tekstilarbejder, er født den 19. December 1886 i Aalsø Sogn som Søn af P. Kolding og Hustru Caroline, født Olesen. Ansat ved A/S Grenaa Dampvæveri 1921. Formand for Tekstilarbejdernes Sygekasse 1928, Medlem af Grenaa kommunale Hjælpekasse, Medlem af Bestyrelsen for Grenaa og Omegns Brugsforening.

G. KOLDING,
Formand.

CARL LARSEN, Forretter, er født den 25. April 1866 i Odense som Søn af Skomager J. D. Larsen og Hustru Laurine, født Ottesen. Gift 1889 med Jakobine Martine Marie Jacobsen. Ansat som Væver paa A/S Grenaa Dampvæveri 1902, Forretter 1920, Kasserer for Tekstilarbejdernes Sygekasse 1916, Formand for Fællesorganisationen og for Syge- og Hjælpekassen for Grenaa og Omegn siden dens Oprettelse 1904, Medlem af Tekstilarbejderforbundets Hovedbestyrelse i flere Perioder, Formand for Tekstilarbejdernes Fagforening i forskellige Perioder, samt Formand for Forretterforeningen i forskellige Perioder.

C. LARSEN,
Kasserer.

GRENAA SYGEKASSE. Mandag den 7. Oktober 1867 afholdtes der efter forudgaaende Indvarsling Møde af dem, der i Følge af derom i Juli Maaned samme Aar skete Indbydelse af Drejersvend August T. I. P. Tolboe i Forening med Skipper og Sejlmager Chr. K. Flørnæss havde besluttet at forsøge ved ugentlige Fir-Skillingsbidrag ydede fra 1. August 1867 at grundlægge en Syge- og Laanekasseforening for Grenaa Købstad. Saaledes meddeler Forhandlingsbogen om Sygekassens Stiftelse.

I et tidligere Møde af de fra først af tiltraadte Deltagere valgtes til at udarbejde Love for Medlemmerne af denne Syge- og Laanekasse-Forening: Sognepræst C. U. Dantzer, Kordegn R. Johansen, Drejersvend A. Tolboe, Sejlmager Chr. K. Flørnæss, Rebslager H. P. F. Balle og Skrædder M. Bloch. Ved dette Møde blev Lovene behandlet og vedtaget. Foreningens Formaal var at yde Medlemmer, som begærede det, dels en ugentlig Understøttelse i Sygdomstilfælde og dels mindre Laan for en kort Tid.

I 1872 oprettedes en særlig Kasse for Medicinydelse. Bidraget fastsattes til 2 Skilling ugentlig. En senere Meddelelse viser, at 164 Medlemmer havde tiltraadt Medicinsygekassen. Samme Aar udviser Medicinregnskabet en Indtægt paa 161 Rdl.

Fra 1. Januar 1893 blev Grenaa Sygekasse statsanerkendt og Lovene omformet i Henhold hertil. Omkring ved Aarhundredskiftet indmeldtes Sygekassen i Amtets Sammenlutning af Sygekasser. I 1903, 10 Aar efter Sygekasselovens Ikrafttræden, er Medlemsantallet 349. I 1911 modtog Sygekassen det første Kommunitilskud med 400 Kr. Fra 1. April 1922 oprettede Sygekassen fast Kontor og antog til Forretningsfører Maler Louis Udsen, der har været Kasserer og Regnskabsfører siden 1912. I 1931 oprettedes i Tilknnytning til Sygekassen en Begravelseskasse, der i Oprettelsen omfatter samtlige Medlemmer af Sygekassen. Sygekassen har en Formue paa 17,157,18 Kr. og et Hjælpesfond paa ca. 1500 Kr. Foreningens Formand er Blikkenslagermester J. S. Johansen.

J. SKØTT JOHANSEN,
Formand.

JENS SKØTT JOHANSEN, Blikkenslagermester, er født den 14. Februar 1882 i Hornslet som Søn af Murer D. Johansen og Hustru Bodil Kirstine, født Jensdatter. Etableret i Grenaa som Blikkenslager 1920, Medlem af Grenaa Byraad 1929, Medlem af Bestyrelsen for Grenaa Sygekasse 1918 og Formand for samme siden 1922.

LOUIS UDSEN, Forretningsfører, er født den 25. November 1872 i Grenaa som Søn af Detaillist J. S. Udsen og Hustru Nielsine Marie, født Petersen. Uddannet som Maler, Maler i Grenaa 1892—12, siden 1912 Kasserer og Forretningsfører for Grenaa Sygekasse.

L. UDSEN,
Forretningsfører.

GRENAA HAANDVÆRKERFORENING er stiftet den 5. Februar 1854. Den 20. Januar s. A. samledes en Del af Grenaa Bys Haandværkere til et Møde for at drøfte Oprettelse af en Forening: „Hvis væsentligste Øjemed skulde være at varetage Haandværkerstandens Interesser og tillige ved fælles Bidrag at danne et Fond, hvoraf efter 5 Aars Forløb fra Foreningens Oprettelse skulde ydes Hjælp til trængende Haandværksmestre og disses Enker. Tillige kan Foreningens Medlemmer erholde Laan paa 3 Maaneder imod Kaution af tvende vederhæftige Mænd og 4 pCt. Renter af erholdte Laan“. Da der paa Mødet var fuldstændig Enighed om at oprette en Forening, blev der valgt en foreløbig Bestyrelse paa 6 Mand til at udarbejde et Udkast til Love; dette Udkast blev vedtaget paa Stiftelsesdagen.

Foreningen talte ved Stiftelsen 57 Medlemmer, og i de første 20 Aar steg Medlemsantallet ikke meget (1867: 60 og 1872: 68), det var først i 1874, da man affattede og vedtog helt nye Love, i hvilke fastsattes, at Ikke-Haandværkere ogsaa kunde blive Medlemmer, at Antallet af Medlemmer kendeligt forøgedes. I 1878 havde Foreningen saaledes allerede 141 Medlemmer, 1904 ved 50-Aars Jubilæet var det naaet op paa 311 og ved 75-Aars Jubilæet var Antallet ca. 400. — I de første 50 Aar havde Foreningen Lokaler forskellige Steder i Byen. De første Aar havde den sit Hjem hos Garver Nørgaard paa

Storegade, og her fik man for en aarlig Betaling af 10 Rd. Lokale, Lys og Varme. I 1866 flytter Foreningen til Gæstgiver Andersen. 1869 træffer vi den hos Gæstgiver Bonke, 1879 paa Hotel „Skandinavien“, 1889 paa Hotel „Dagmar“, og endelig havner den 1903 atter paa „Skandinavien“. Foreningen har nu egen Bygning.

Foreningens første Bestyrelse bestod af Skomager R. D. Ostermann, Formand, Skrædder J. H. Jensen, Kobbersmed J. C. Christensen, Karetmager Fr. Nielsen, Snedker S. N. Juul og Væver P. Jensen. Gennem Aarene har Foreningen løst mangt et Spørgsmaal, og vi skal i kort Form meddele nogle af disse. I 1860 oprettedes en Ligbærerforening indenfor Foreningen. 1863 oprettedes paa Initiativ af Sadelmager Henriksen en Sygekasse indenfor Foreningen, og samme Aar nedsattes en Komite med det Formaal at iværksætte en Indsamling ved en Fireskillings-Subskription til Understøttelse for de til Armeen indkaldtes Familier. Desuden oprettedes Teknisk Skole af Foreningen. 1875 diskuteredes Forslag fra Skomagermester Aarkrog om Oprettelse af en Haandværkerbank, men først ved flere Foreningers Sammenslutning løstes Spørgsmaalet. 1880 vedtoges et Forslag om Oprettelse af Understøttelseskasse for rejsende Haandværkssvende. 1884 indviedes Foreningens nye Alderdomshjem, der ligger paa Vestervej. Saaledes kunde man vedblive at nævne flere for Standen velgørende Formaal.

Den store Haandværker- og Industriudstilling, som Foreningen foranstaltede afholdt den 20.—23. Marts 1924, var i fuldeste Maal et Vidnesbyrd om, at man i en mindre By paa forskellige Omraader kan tage Konkurrencen op med en større, og at Egnens Befolkning ikke behøver at søge til større By for at blive tilfredsstillet ved Indkøb af sine Varer.

Foreningens nuværende Bestyrelse bestaar af: Snedkermester S. Bilde, Formand, Farvehandler J. Udsen, Næstformand, Snedkermester Laurits Olsen, Sekretær, Drejermester M. Jensen, Kasserer, Gartner O. Andersen, Formand for Festudvalget, Vaskeriejer Wulff, Slagtermester Chr. Hansen, Redaktør Andersen, Installatør S. Jensen og Isenkræmmer Chr. Ehrenreich.

S. BILDE,
Formand.

J. UDSEN,
Næstformand.

L. OLSEN,
Sekretær.

A. CHR. O. ANDERSEN,
Formand for Festudv.

SØREN BILDE, Snedkermester, R. af D., er født den 28. Maj 1857 i Karlby som Son af Tomrer og Avlsbruger L. A. Bilde og Hustru Anna Kathrine, født Henriksdatter. Gift 1881 med Georgine Buchritz. Medlem af Ligningskommissionen i 16 Aar, Medlem af Repræsentantskabet for Grenaa Handels- og Landbrugsbank, Vurderingsmand for Ny Jydske Købstads Kreditforening, Bygningsinspektør for Grenaa By, Formand for Teknisk Skole, siden 1913 Formand for Grenaa Haandværkerforening.

JENS UDSEN, Malermester, Farvehandler, er født den 24. April 1867 i Grenaa som Son af J. S. Udsen og Hustru Nielsine Marie, født Petersen. Gift 1888 med Marie Julie Møller. Formand for Grenaa Afholds- og Højskolehotel, Medlem af N. I. O. G. T. siden 1884, Medlem af Bestyrelsen for Grenaa Amtssygehus, Næstformand i Grenaa Byraad og Næstformand i Grenaa Haandværkerforening.

LAURITS OLSEN, Snedkermester, er født den 9. April 1880 i Hordum som Søn af Købmand S. Olsen og Hustru Dortha, født Toftdahl. Gift 1906 med Christine Christensen. Medlem af Bestyrelsen og Sekretær for Grenaa Haandværkerforening.

ANDREAS CHRISTIAN OTTO ANDERSEN, Handelsgartner, er født den 3. Juli 1888 paa Krabbesholm ved Skive som Søn af Gartner M. Andersen og Hustru Ane Marie, født Jacobsen. Gift 1913 med Jenny Larsen. Formand for Djursland Kreds af alm. Dansk Gartnerforening, Formand for Festudvalget i Grenaa Haandværkerforening.

MARINUS JENSEN, Drejermester, er født den 12. August 1879 i Bønnerup som Søn af Kusk R. Jensen og Hustru Ane Marie, født Sørensen. Gift 1904 med Amalie Marie Laursen. Formand for Haandværkssvendenes Rejse- og Sygekasse. Kasserer i Grenaa Haandværkerforening.

GRENAA HANDELSFORENING. Tiden fra 1840—80 var en Gennembrudstid i Danmark - den største vi har haft. Ved Grundloven af 1849 havde Landet faaet den politiske Frihed. Men Grundlovens § 88 bestemte, at „alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke er begrundet i det almene Vel“, skulde hæves ved Lov. Denne Løfteparagrafs Opfyldelse beskæftigede i høj Grad Sindene i 50erne og resulterede i 1856 i Loven om Frigørelse af Høkerhandelen paa Landet og Aaret efter i den store Næringslov af 1857, hvorved Købstædernes tidligere Eneret paa Handel og Haandværk bortfaldt, ligesom indenfor Byerne den Eneret, som Laugene tidligere havde haft, nu bortfaldt. Adgangen til at drive Næringsvirksomhed blev fra nu af helt fri eller kun betinget af Borgerskab eller Næringsbevis, hvortil ikke udkrævedes Duelighedsbevis tvungen Læretid eller andre særlige Forudsætninger. Derfor opstod da rundt i Landet de fagvise Sammenslutninger, først Haandværkernes, saa Landbrugets, derpaa Handelens og sidst Arbejdernes.

Paa den Maade opstod Handelsforeningen i Grenaa og flere andre Steder. Og den blev stiftet 11. Januar 1876. Den havde til at begynde med 26 Medlemmer, og havde vistnok lejede Lokaler hos Gæstgiver Petersen, „Walhalla“. Man ser af Kassebogen, at der det første Aar er betalt 40 Kr. i Leje af Lokale og de nærmest følgende 20 Kr. pr. Md.

Haandværkerne i Grenaa havde allerede sidst i 70erne oprettet en „Tegneskole“ for deres Lærlinge, og den 16. September 1881 vedtog Handelsforeningen at oprette en Handelsskole, der begyndte sin Virksomhed den 18. Oktober samme Aar. Skolens første Formand var Apoteker Hoffmeyer. Der undervistes i følgende: Dansk, Regning, Handelsregning, Skrivning, Korrespondance, Tysk, Engelsk og Bogholderi. Og den var delt i 2 Klasser.

I Handelsskolen undervises nu i følgende Fag: Dansk, Skrivning, Bogføring, Handelsregning, Kontorarbejde, Handelslære, Maskinskrivning, Skilteskrivning, Engelsk Handelskorrespondance. Der er for Tiden 7 Lærere incl. Forstanderen, der alle har Specialuddannelse. Budgettet var sidste Aar ca. 5,000 Kr. Elevantallet 1932—33 var 83 Elever. Skolens Forstander er for Tiden Laust Martin Hajslund.

LAUST MARTIN HAJSLUND, Kommunalærer, er født den 31. Oktober 1889 i Mejrup som Søn af Gaardejer J. H. Laursen og Hustru Mariane, født Jensen. Gift 1914 med Marie Jørgensen. Lærereksamen fra Nr. Nissum Seminarium 1910, Aarskursus 1924—25, Kursus i Handelsfag paa Købmandsskolen i København, ansat som Forstander ved Grenaa Handelsskole.

L. M. HAJSLUND,
Forstander.

DE DANSKE FORSVARSBRØDRE FOR GREAA OG OMEGN. I Begyndelsen af August 1889 samledes en Kreds af Mænd paa Hotel „Skandinavien“ for at drøfte Spørgsmaalet om Oprettelsen af en Forsvarsbrødreforening. Det vedtoges at

arbejde for Oprettelsen af en saadan Forening, og et Udvalg, bestaaende af Lærer A. Knudsen, Arbejdsmand H. Pauli Petersen, Kontorist Sabroe, Kommis J. Thomsen, Rebslager Melchiorsen, Farver Graff, Skrædder Bloch, Skomager Kaiser, Skomager Svenstrup, Kommis H. P. Gram, Rebslager Balle og Lærer Hansen i Mastrup, nedsattes til at udarbejde Forslag til Love. Dette Udvalg konstituerede sig med Lærer A. Knudsen som Formand og sammenkaldte til et offentligt Møde paa Hotel „Skandinavien“ 18. August.

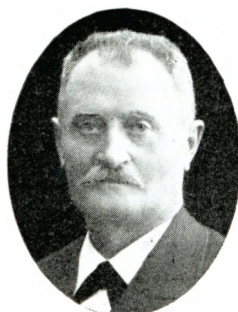
Efter at Udvalgets Formand paa dette Møde havde oplæst det udarbejdede Lovforslag, blev Foreningen stiftet under Navn af „De danske Forsvarsbrødre i Grenaa og Omegn“. Den første Generalforsamling afholdtes Søndag den 25. August, og her valgtes følgende Bestyrelse: A. Knudsen, Formand, E. Melchiorsen, Distriktslæge H. Poulsen, H. Pauli Petersen, Chr. Hansen, H. P. Gram og Malermester Chr. Zebitz.

Foreningen begyndte sin Virksomhed med 55 Medlemmer. Da der blev agiteret godt baade i By og paa Land for Tilgang af Medlemmer, steg Medlemstallet gennem Aarene jævnt og regelmæssigt, og Foreningen har nu ca. 250 Medlemmer. Foreningens Fane indviedes ved en af Foreningen foranstaltet offentlig Grundlovsfest den 5. Juni 1890 paa Festpladsen ved Kommuneskolen med Procession fra Hotel „Skandinavien“.

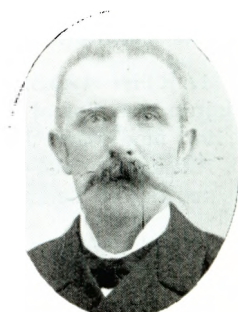
Paa Generalforsamlingen den 28. Februar 1892 ønskede Lærer A. Knudsen ikke Genvalg som Formand. I hans Sted valgtes Toldassistent Jensen, der fratraadte den 13. April 1893 paa Grund af Bortrejse. Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 14. Maj valgtes Købmand Joh. M. Snoer til Formand. Han beklædte denne Stilling til den 20. November 1897, da han nedlagde Hvervet paa Grund af Bortrejse fra Byen. Foreningens Formue var da 1059 Kr. 33 Øre. Den 27. Februar 1898 valgtes Kantor Fr. Petersen til Formand. Den 24. Februar 1901 afløstes han af Blikkenslager N. Stoffregen. Den næste Formand blev daværende Vævermester A. Iversen, der fungerede til den 14. Februar 1906, da han efterfulgtes af Gasmester C. Madsen med Glarmester Chr. Petersen som Næstformand og daværende Politibetjent A. Willesen som Sekretær. Den 15. Februar 1908 valgtes A. Willesen til Formand. Paa Generalforsamlingen den 7. Marts 1910 ønskede han ikke Genvalg, og Vognmand Thomas Nielsen valgtes derpaa til Formand. Han efterfulgtes den 8. Februar 1911 af Læderhandler Koppel, der virkede til den 27. Februar 1912, da Købmand J. C. Groth blev Formand. Groth var Formand til den 21. Februar 1918, da Rebslagermester S. Scheel valgtes til Formand. Scheel beklædte denne Stilling til sin Død i 1922. Den 6. September 1922 valgtes Købmand Groth paany til Formand og vedblev at være dette til den 16. Februar 1927, da han paa Generalforsamlingen bestemt nægtede at modtage Genvalg. Til ny Formand valgtes Redaktør O. Th. Jensen. Den 2. Marts 1927 blev Købmand Groth valgt til Kasserer i Stedet for den hidtidige Kasserer A. Hviid, der ønskede at fratræde. Da Redaktør Jensen afgik som Formand paa Generalforsamlingen den 8. Februar 1928, valgtes Fabrikant Brønnum enstemmigt, og han

C. P. BRØNNUM,
Formand.

J. CHR. GROTH,
Kasserer.

A. CHR. J. PELLE,
Sekretær.